

ELŐFIZETÉS.

KELYSZÁM:

Egy évre ..... 36 korona.
Fél évre ..... 18 korona.
Egy negyed évre ..... 7 korona.
Egy hónap ..... 3 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 36 korona.
Fél évre ..... 18 korona.
Egy negyed évre ..... 8 korona.
Egy hónap ..... 3 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 297.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Csütörtök, február 22.

Elénk tüzerharc az olasz fronton.

Budapest, február 21. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti és délkeleti hadszíntér:

Lényeges esemény nem történt.

Olasz harctér:

A tengermelléki arcvonalon a tü-
zérhárc délután ismét igen élénk
volt. Ejjel egy ellenséges légjármű
a Karszt állásainkra és egyes helysé-
gekre teljesen hatástalanul hajított
bombákat. A Judikaria-szakaszban
géppuska-tüzelésünk. Monte Cadriától
keletre lelőtt egy olasz repülőgépet;
vezetője meghalt, megfigyelője pedig
súlyosan megsebesült. Hőser altábor-
nagy, a vezérkari főnök helyettese.
(Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Meghiúsult újabb**francia támadások.**

Berlin, február 21. (Hivatalos.) A
nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

A borús és esős idő mérsékelt ha-
tárok közé szorította a harci tevékeny-
séget. Jespertől délkeletre és a La
Bassée-i csatorna két oldalán meg-
hiúsultak az angolok felderítő előretöré-
sei, Flirynél pedig a Maas és a Mosel
között a franciák részleges támadásai.
A Le Transloytól délre fekvő támasz-
pontnak február 19-én történt elfogla-
lása alkalmával két angol tisztet és
26 főnyi légénységet fogtunk el és öt
gépfegyvert zsákmányoltunk.

Keleti harctér:

Egyes arcvonal-szakaszokon, kü-
lönösen az Erdős Kárpátokban és az
Ojtoz-völgy két oldalán tüzerhárci tűz
és előtéri harcok folytak.

Macedóniai harctér:

A Vardar- és a Doiran-tó között
az élénk tüzelést este angol osztagok
előretörései váltották fel, amelyeket
visszavertünk. Ludendorff, első főszál-
lasmester. (A miniszterelnökség sajtó-
osztálya.)

Teljes sikerrel járt a bloká.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Tájékoztuk, zug és forrong a tenger
s éppúgy tájékoztuk, zugnak és for-
rongának azok, akik ezt a tengert
korlátlan birtokul le akarták foglalni.
Mindnyájan látják most, hogy mivé
lett Németország kezében a korlátlan
tengeralattjáró-harc terve: az entente-
államok végső veszedelmévé.

Németország határozott üzeneteket
küld a világ minden tája felé: — A
tengeralattjáró harcban nem me-
rült fel olyan momentum, mely elha-
tározásunkat megváltoztathatná, amíg
kifizűzött célunk el nem értük.

Ez a kifűzött cél nem lehet kétsé-
ges s valahogy érzik is az k, akik-
nek szól ez üzenet, mert egyidőben
érkezik meg erre a felelet is. Az an-
gol államférfiak egyike ma kijelen-
tette, hogy — ha három hónap alatt
nem győz az entente: akkor a hábo-
rut elvesztette.

Az angol államférfiakat a legjobb
akarattal sem lehet naivitással vádol-
ni s azért úgy látezik, ők már bizo-
nyosak a háború sorsában, mert azt
csak még sem szabad feltennünk ró-
luk, hogy komolyan hinnének győ-
zelmük három hónapos terminusában.
Tehát, három hónap!... Meg-
látjuk.

Berlin. A birodalmi gyűlés nagy-
bizottságának ülésén Zimmermann kül-
ügyi államtitkár ismertette a politikai
helyzet kialakulását január 31-ike óta.
Hopeller, a birodalmi tengerészeti hi-
vatali államtitkár kijelentette, hogy a
korlátlan buvárhajó harc nemcsak be-
váltotta, hanem fölülmulta a remé-
nyeket. Az angol sajtó rendkívüli tit-
kolozása miatt az elsűlyesztett hajók
pontos számát nem tudjuk, a tenger-
alattjárók egyrésze nagy munkaterü-
lete miatt még nem tért vissza. A
tengeralattjárók jelentése szerint a
semleges hajózás az egész Északi ten-
geren szűnetel. Heffrich belügyi ál-
lamtitkár jelenti, hogy a korlátlan
buvárhajóharc óta Anglia nélküli
szükségleti cikkeinek behozatalát, a
semlegeseknek angol szénrel való el-
látása pedig lényegesen csökkent. A
tengeralattjárók a hozzájuk tűzött vá-
rakozásokat tökéletesen teljesítették.

Berlin. A politikai körök a hely-
zetet a következőképen ítélik meg:
Oroszországban éles belpolitikai har-
cok folynak az angol és az orosz
törökvések között. Az összeűtközés a
csúcsa megnyitása alkalmából a két
áramlat között elkerülhetetlen. Anglia

politikai köreiből az az általános vé-
lemény, hogy az entente három hó-
napon belül vagy megnyeri a hábo-
rut, vagy elvesztette.

A buvárhajó harcban berlini mérv-
adó körök véleménye szerint nem
merült fel olyan momentum, amely
azt tenné szükségessé, hogy ezt a
háromdort korlátozzák és nem is
fogják, amíg a teljes célt el nem érik.
Ha sok angol hajót elsűlyesztettek:
akkor egészen más Angliával áll
szemben a világ, mint amilyennel
szemben állott. Az új Anglia nem az,
mint a régi volt. Ha Anglia erejét si-
került megtörni, akkor a semlegesek
nem fogják tétlenül nézni, hogy Lloyd
George a békeajánlatokat visszautasí-
tsa. Külön békéről nem lehet be-
szélni és bizonyos, hogy ennek a vér-
ontásnak, a semlegeseknek a buvár-
hajó harc következtében megszüle-
tendő békeakciója rövidesen véget fog
vetni.

Berlin. A német gyarmatügyi bi-
zottság igazgatósága közli, hogy a
kormányval együtt az összes német
gyarmatok visszaadását követelik a
béke konferenciákon.

LEGUJABB.

Ejjel 2 órakor érkezett
telefonjelentés.

Nők a francia hadseregben.

Hága. Newyorkban nagy tünteté-
sek voltak, miután a kikötő mellett
tekvő városrészekben a közelgő há-
ború miatt az élelmiszereket össze-
vásárolták és éhínség fenyeget. A
tömeg több élelmiszerterületet kifosz-
tott, a rendőrség közbelépett, sok le-
tartóztatás történt.

Kopenhága. Londonból jelentik: A
Frederic gőzös Halifaxba érkezett,
Bernstorff grófnak és kíséretének pa-
pirjait rendben találták, azonban a
hajón levő 15 utastól megtagadták az
utlevél kiadását. Ezeknek ügyét ala-
pos vizsgálat tárgyává teszik.

Kopenhága. A Dally Express szerint
az angol kormány tervezetet dolgozott
ki, mely szerint asszonyoknak besorozá-
sát határozták el az angol-francia had-
seregbe. Egyelőre 30.000 asszonyról van
szó, akiket söfőröknek és szakácsnők-
nek fognak fölhasználni.

El kell kobozni az árdragító áruját.

(A Kuria jogegyenlőségi tanácsának döntvénye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az árdragító visszaélésekről szóló 1916. évi IX. t.-cikk 1. §-ában tiltott módon beszerzett közszükségleti cikk olyan tárgy-e, amelyet a Btk. 61. §-a, vagy más törvényes rendelkezés alapján el kell kobozni?

Határozat.

Az árdragító visszaélésekről szóló 1916. évi IX. t.-cikk 1. §-ában tiltott módon beszerzett közszükségleti cikk olyan tárgy, amelyet a Btk. 61. §-a alapján el kell kobozni.

Indokolás.

A döntés alapjául szolgáló elvi kérdésben a budapesti, szegedi és kolozsvári kir. ítélőtábla ellentétes gyakorlatot folytatnak.

Mig ugyanis egyrészt a budapesti kir. ítélőtábla arra az álláspontra helyezkedett, hogy az 1916. évi IX. t.-cikk 1. §-ának első bekezdésében meghatározott árdragító visszaélés vétésében bűnösnek talált vádlottnál lefoglalt közszükségleti cikkek a Btk. 61. §-a alapján elkobzandók és a szegedi kir. ítélőtábla is az elsőbírósági ítéletnek az elkobzást kimondó rendelkezését helybenhagyta és csak annyiban tért el a budapesti kir. ítélőtábla jelzett álláspontjától, amennyiben az elkobzást nem a Btk. 61. §-ára, hanem a m. kir. minisztérium által a lakosságnak életszükségleti cikkekként elutazásáról és az árdragító visszaélésekről 1915. évi november hó 23-án 4.207/1915. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet 18. §-ára fektette, addig másrészt a kolozsvári kir. ítélőtábla származtatásban érvényre jutott azt a nézetet vallja, mely szerint az árdragító visszaélés miatt eltételnél lefoglalt tárgyak elkobzása nem rendelhető el s ezt a nézetét azzal indokolja, hogy az 1916. évi IX. t.-cikk a bűnfelek elkobzására vonatkozóan rendelkezést nem tartalmazván, az elkobzás kérdése a Btk. 61. §-a alapján döntendő el, ennek alapján pedig a tárgyak elkobzása nem rendelhető el, mert azok a büncselekmény által nem hozattak létre, sem annak elkövetésére nem szolgáltak.

Az 1916. évi IX. t.-cikk 1. §-a a közszükségleti cikkeknek aránytalanul nagy mennyiségben nyeréskedés céljából való beszerzését, vagy a forgalomból való visszatartását minősíti vétésnek és mint ilyent helyezi büntetés alá.

Ez a törvény az elkobzásról nem rendelkezik ugyan, ez azonban nem szolgálhat indokul arra, hogy a Btk. 61. §-ának az árdragító visszaélés esetében való alkalmazhatósága kizártnak és az elkobzás feltétlenül mellőzendőnek nyilváníttassék, mert a büntető törvénykönyv általános rendelkezései az 1916. évi IX. t.-cikk által szabályozott külön jogterületre is kiterjedvén, a Btk. 61. §-a, amennyiben ennek feltételei fennforognak, az árdragító visszaélés esetében is alkalmazandó.

A 4.207/1915. M. E. számú miniszteri rendelet 18. §-a azonban a kérdés eldöntésénél irányadó nem lehet, mert ez a szakasz kizárólag az abban a rendeletben meghatározott kihágásokra vonatkozik s vétésekre már csak a Btk. 1. §-ánál fogva is alkalmazást nem nyerhet.

Tekintve már most, hogy a Btk. 61. §-a azoknak a tárgyaknak elkobzását jelenti, amelyek a büntett vagy vétés által hozattak létre, vagy amelyek a büntett vagy vétés elkövetésére szolgáltak; tekintve továbbá, hogy az 1916. évi IX. t.-cikk 1. §-ában körülírt vétés a köz-

szükségleti cikkeknek tiltott módon való felhalmozásával és a forgalomból való visszatartásával követettik el; törvényes tilalom megszegésével beszerzett vagy visszatartott közszükségleti cikkek pedig a vétés elkövetésére szolgáltak: kétségtelen, hogy azoknak elkobzását a Btk. 61. §-a alapján el kell rendelni.

Kelt Budapesten, a m. kir. Kuria büntető jogegységi tanácsának 1917. évi február hó 19-ik napján tartott ülésében.

Csökkentik Aradon a gázvilágítást.

(A polgármester szigorú hirdetménye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Varjassy Lajos Arad város polgármestere az alább olvasható, igen szigorú hirdetményt boosájtotta ki Arad város közönségéhez. A hirdetmény arra figyelmezteti a lakosságot, hogy a magánházartásokban a gázzal nagyon takarékoskodjanak, mert különben kénytelen lesz a magánlakásokban a gáztűtő és a gáztűző készülékeket leszereltetni, illetőleg üzemén kívül helyezni. Hogy a polgármester miért volt kénytelen ezt a komoly intelmet intézni a publikumhoz, arra vonatkozólag a következő érdekes adatokat tudtuk meg:

Az aradi gázgyár ötezer köbméter napi gáztermelésre van berendezve, amiből négyezer köbméter el is fogy, egyezer köbméter pedig tartalékba helyeznek. A szállítási nehézségek következtében a gázgyár csak olyan szén-tudott beszerezni, amely gázfejlesztésre csaknem alkalmatlan és ma már attól félték, hogy az utcákat nem tudják gázzal világítani. Ezt elkerülendő a gáznyomást a minimálisra redukálták, amely ma este már érezhető is volt az utcai lámpáknál. Az aradi gázgyár az osztrák sziléziai Karbin községből Larisch gróftól kapta a szén-tudott hosszú időn keresztül és szénmennyiségének egyharmadát a lupényi bányából fedezte. Az osztrák sziléziai szén azonban egy hónap óta nem kaphatja meg és tízenkét nap óta kizárólag lupényi szénrel dolgozik a gázgyár. Ennek következtében a gáz igen kellemetlen szagú lett, mert ebből a szénből, ha gázzá dolgozzák fel, a kén nem tudják eltávolítani. Ugyancsak ez a körülmény okozza azt, hogy nem tudnak kokszt előállítani. Hogy mégis meg ne akadjon a gázszolgáltatás, a gázgyár kénytelen volt a nyomást úgy redukálni, hogy a magánházartások fogyasztása csökkenjen, mert elsősorban az utcák világításához kell felhasználni a gázt. Nagy nehézsége még a gázfejlesztésnek az, hogy a lupényiszen jobbra poros, már pedig a gázgyárnak elsősorban darabos anyagra van szüksége. A gyár igazgatósága arra kérte a várost, hogy a városi készletből cserélje fel a darabos szén-t a por-szénrel, mert a por-szén fűtésre alkalmas, azonban a retortában nem igen használható. Az sem lehetetlen, hogy a helyzet rosszabbodása esetén a polgármester csakugyan kénytelen lesz megszüntetni a gáztűtést és a gáztűzést. Ma éjszaka különben már csak azok a lámpák égtek, amelyeket egész éjszakára gyújtának fel, míg ellenben a féléjeles lámpák felgyújtatlanul maradtak. A polgármester említett hirdetménye szövege szerint a következő:

„2106—1917. pm. Tekintettel az aradi légszuszgyár csekély szén készletére, közhirre teszem, hogy Arad város területére nézve további intézkedésig úgy az egyes lakásokban, mint nyilvános helyeken, üzletekben, ahol vilány és gázvilágítás van berendezve, a gázvilágítás megszüntetését a mai naptól kezdve elrendelem és ellenőrzéssel a kapitányi hivatalt bi-

zom meg; épujgy elrendelem a főzőgázzal való takarékos fogyasztást is és annak ellenőrzését az aradi légszuszgyár hatáskörébe utalom és felhivom nevezett részvénytársaságot, hogy észleleteiről hozzám tegyen jelentést, egyúttal pedig figyelmeztetem a város gázfogyasztó lakosságát, miszerint mindazoknál, akik mult évi fogyasztásuk két harmadrésznél a mai naptól kezdve több gázt fogyasztanak, gáztűzőkészülékeiket haladéktalanul le fogom szereltetni és ellenük a kihágási eljárást is meg fogom indítani. A közrendészeti szempontok figyelembe vételével február hó 21-étől kezdve az utcai fél éjjeles gázlámpák felgyújtását, is további intézkedésig megszüntetem.

Hazai Samut ünnepl az ellenzék.

(A képviselőház ülése.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Ma délután Novák János napirend előtti felszólalásra kért engedélyt Szász Károly elnöktől, a képviselőház ülésének megrövidítése tárgyában, de az engedélyt nem kapta meg.

Az ülést fél 4 órakor nyitotta meg Szász Károly elnök. A képviselők csekély számban gyülekeztek, a miniszterek közül Tisza István gróf miniszterelnök, Balogh Jenő igazságügy-miniszter, Harkányi János báró kereskedelmi miniszter, Jankovich Béla kultuszminiszter és Ghillányi Imre báró földmívelésügyi miniszter voltak jelen.

Szász Károly elnök bemutatja a miniszterelnök átiratát Hazai Samu báró honvédelmi miniszter fölmentéséről és Szurmay Sándor altábornagynak honvédelmi miniszterre való kinevezéséről.

Polónyi Géza: A volt honvédelmi miniszter megérdemli, hogy a képviselőház méltóan megemlékezzék róla. Nagy politikai eltérés volt az ellenzék és közte, de kiválóan töltötte be tisztét, első honvédje volt az országnak. Halálsan és sok szeretettel búcsuzik tőle a képviselőház és szerencsét kíván a távozonak új állásához.

Szász Károly elnök jelenti, hogy Almásy László és Bethlen István gróf közölte vele ösztérhetetlenségi állandó bizottsági tagságukról való lemondásukat. Szigorúan magyarázva a házszabályokat, ez a kérés nem volna teljesíthető, de mégis indítványozza, hogy a lemondást a képviselőház az ismert okokból vegye tudomásul. A Ház egyhangulag tudomásul veszi.

Doboczký Sándor jelenti, hogy az állandó igazoló választmány Zsembeý István dr. mandátumát igazolta.

A kivételes hatalomról szóló miniszterelnöki jelentéshez Szterényi József szólott előnek. Rámutat az erdélyiek károsodására, követeli a teljes kártalanítást. A valutakérdést nem szabályozták, rámutat a gazdasági élet szervezésénél elkövetett hibákra, támadja a központokat, amelyek hivatalos árdragító helyekké nőttek ki. Javasolja, hogy a Haditermény r.-t. föltűlvizsgálására 15 tagu bizottságot küldjenek ki. Amerika szakítása egész iparunkat fenyegeti, ha nyersanyagot nem tudunk beszerezni, egész iparunk tönkremegy. A kormány intézkedései tervszerűtlenek. A gazdasági szövetségeknél a Balkánt is figyelembe kell vennünk, Nemesak Németországot. A jelentést nem veszi tudomásul.

A vitát megszakítják, megállapítják a holnapi ülés napirendjét. Folytatni fogják a vitát és megválasztják az ösztérhetetlenségi bizottság tagjait.

Ezután rátértek az interpellációkra.

Amerika belső válsága a háború miatt.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

London. Az amerikai lapok azt írják, hogy Daniels tengerészeti miniszter és a hadügyminiszter lemondának, mert nem értenek egyet Wilson álláspontjával. Lansing lemondásáról szó sem lehet, mert teljes egyetértésben dolgozik Wilsonnal.

London. Washingtonból jelentük: Parlamenti körök megegyező véleménye szerint három héten belül nem lesz változás Németország és az Egyesült Államok viszonyában. Wilson csak akkor fegyverezi föl a kereskedelmi hajókat, ha a németek elsüllyeszítik azokat a hajókat, amelyek a német blokádot áttörni indultak ki. Akkor megbízzák a flottát, hogy vegye át a kereskedelmi tengerészetnek védelmét. Most már bizonyos, hogy Amerika támogatása pénzügyi és ipari lesz csak.

Washington. Carranzának Wilsonhoz intézett jegyzékét, melyben azt indítványozza, hogy az összes semlegesek szüntessék be a muníció szállítást a hadviselők részére, — csak nyugtatták, de nem fognak rá válaszolni.

Newyork. A Wolff ügynökség jelenté szikratávirattal: Az Associated Press szerint miniszteri hivatalnokok kijelentették, hogy a monarchia és Amerika közötti szakítás remélhetőleg elkerülhető, bár a legujabb jelek inkább ellenkezőleg vallanak.

Hága. Az amerikai kongresszusban élénken tárgyalják azt a tényt, hogy a pártvezérek vonakodnak megadni Wilsonnak azt a bizalmi szavazatot, amely felhatalmazná az elnököt, hogy a külügyi kérdésekben önállóan döntsön. A többség azt hangoztatja, hogy ez egyenlő lenne a háborús lépéssel, már pedig Amerikát meg kell óvni a háborútól.

A kongresszus elhatározta, hogy az összes vasutakat a háború idejére a hadvezetőség rendelkezésére bocsátják.

A Daily Telegraph jelenti, hogy a flotta és a hadsereg részére megindult toborzás nem valami lelkes. A hivatalos felhívások és verbuválások ellenére Newyork-államban mindössze huszonketten jelentkeztek a hadseregbe való önkéntes belépésre.

Washingtonból érkező hírek szerint, a kongresszus folyosóin azt beszéltek, hogy Amerikában mindössze 100.000 olyan német él, aki még ma is németbarát.

Hága. A Rotterdamscher Courant jelenti, hogy Amerika és Ausztria-Magyarország között, ez utóbbihoz intézett legutolsó jegyzékkel a válság elérte tetőfokát a diplomáciai szakítás a közeljövőre várható.

Az új rendszer

élelmiszer jeggyel.

(Valamennyi élelmiszer egy jegyen. — A kávéközpont különös leirata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A városházán erősen készülődnek a március elsején életbelépő új élelmiszeri rendszerre. Exterde Kálmán báró, akit a polgármester tudvalevőleg a közéleti vezetésével teljes felelősséggel bízott meg, nagy ambícióval kezdett a munkához, mert azt akarja, hogy az átmenet lehetőleg zökkenő nélkül történjék meg. Revízió alá vette a régi cukor és kávéjegyeket, amelyekből összesen 88000 darabot készítettek néhány héttel ezelőtt. Szakértők bevonása és azokkal történt tárgyalása után megállapította, hogy a régi kávé és cukorjegyek igen sok visszaélési lehetőséget adnak és éppen ezért elhatározta, hogy kivonja a forgalomból a több ezer korona értékű jegyeit, illetőleg ki-

bocsátás előtt visszaadja a nyomdának. Szerinte a várost azonban károsodás nem éri, mert március elsejétől fogva közös élelmiszer jegyeket bocsát ki a város, amellyel bizonyos megtakarítást ér el. A városházán már nem első eset, hogy kész élelmiszer jegy nyomtatványokat dobhatnak el és kárt okoznak. Néhány hónappal ezelőtt, amikor megállapították, hogy a régi liszt kiosztási rendszer rossz, tudvalevőleg rövid ideig új jegyrendszerrel kísérleteztek és még mielőtt meggyőződtek volna annak jóságáról, több mint százezer darab liszt nyomtatványt készítettek, amelyet természetesen szintén el kellett dobni. A március elsején életbelépő új rendszer jegyei sokkal egyszerűbbek lesznek, mert amint említettük, egy nyomtatványon találja meg a közönség az összes élelmiszereket. Az üresen hagyott hézagokat a közönségnek kell kitölteni és magának kell beírnia, hogy milyen árucikkre van szüksége. Azt, hogy bizonyos árucikkek mikor kaphatók, az élelmiszeri hivatal esetenként a lapok útján fogja tudatni a közönséggel.

Néhány héttel ezelőtt közöltük, hogy a kávéközpont havonként és fejenként csak 6 dekagramm kávé engedélyez az ország lakosságának. A közönség már akkor zúgolódott e csekély mennyiség ellen, most azonban újabb meglepetés éri a fogyasztókat, mert a kávéközpont Arad város tanácsához intézett átiratában azt adja tudtul, hogy nem 6 dekagramm, hanem fejenként és havonként két és fél dekagramm kávé utalható ki. A leirat több részei a következők:

Miután — mondja a leirat — a viszonyok folytán az új behozatalok feletti kérdésessé váltak, igen bizonytalan, hogy vajon ez a mennyiség is hosszabb időre biztosítható lesz. Ilyképen a fogyasztásnak 6 dekagrammban való megállapítása már annál az oknál fogva sem lehetséges, mert ezáltal Arad város közönsége a kétszeresét kapná annak a mennyiségnek, amely az ország többi városában a fogyasztás részére kiutaltatik. A magunk részéről az egész országra nézve oly intézkedést léptettünk életbe, hogy havonként és fejenként minden fogyasztónak 2 és fél dekagramm kávé jusson.

A Mária Terézia-rend lovagjainak jelvényei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Általánosan elterjedt az a hit, hogy a Mária Terézia-rend lovagjainak jelvényei nagy multra tekintenek vissza és már több diadalmas hadvezér vagy hős tüst mellett ékesítették, mielőtt mostani tulajdonosuk feltűzte őket. Évtizedekkel ezelőtt csakugyan így állt a dolog, de most másképpen van.

Néhai Ferenc József királyunk 1886. február 11-én kéziratot adott ki, amelyben a következőképpen rendelkezett:

„Minthogy fenséges Fiunk Rudolf főherceg trónörökös, mint a hadsereg muzeumának védnöke, elismerésre méltó hazafias érzéstől és a hadsereg iránti rokonszenvtől vezérelve, annak a kívánságának adott kifejezést, hogy jövőben a Mária Terézia-rend elhalt lovagjainak jelvényei ne adassanak vissza, további használatra, úgy mint eddig, a rend kancelláriájának, hanem méltó módon őriztessenek meg a hadsereg muzeumában; Mi pedig e kívánságot teljesítendőnek találtuk: ez a rend alapszabályainak megváltoztatásával járó rendelkezés alapítottatik meg és a rend kancelláriájának ehhez kell tartania magát.

Bécs, 1886. február 11-én.

Ferenc József, s. k.
Gróf Beust Frigyes Nándor, s. k.

E legfelső kézirat értelmében azt a jelvényt, amelyet néhai királyunk maga viselt, visszaszámaztatták a rend kancelláriájához, amely azt, a legfelső elhatározás megtörténte után, be fogja szolgáltatni a hadsereg muzeumának.

Károly király, aki mint a rend nagymestere már trónralépésének napján feltűzhetette a legmagasabb rendjelt és akit tiroli útja alkalmával Jenő főherceg, hivatkozva arra, mily fényesen vezette a király, akkor még trónörökös, a XX. hadtestet az Olaszország elleni offenzíva idején — arra kért, hogy a katonai Mária Terézia-rendet háborúban szerzett kitüntetés gyanánt tűzze fel és viselje: a király akkor átmenetileg azt a jelvényt fogadta el, amelyet pár nappal azelőtt dényugaton harcoló hadseregeink vezérének adományozott, azóta azonban a magas érdemrendnek olyan jelvényeit viseli, amelyek ő előtte senki mellét nem díszítették még.

A Mária Terézia-rend csillagai közül csak azoknak van történeti jellegük, amelyeket Frigyes főherceg és Jenő főherceg tábornagyok viselnek, de ezeket sem viselte előtük a rendnek más lovagja. Albrecht főherceg tábornagy ugyanis két csillagot hagyományozott avval a magukon a jelvényeken ajánlás formájában is olvasható rendeltetéssel, hogy a csillagokat a Mária Terézia-rend két jövődöbéli nagyke-

resztese viselje. Azt a nagykeresztet pedig, amelyet annak idején a custozzai győző viselt, éppen úgy őrzik a hadsereg muzeumában, mint a többi.

Külföldi személyiségeknek e háború folyamán tudvalevően egy nagykeresztet és egy parancsnoki keresztet adományoztak, amint II. Vilmos császárnak, emezt a német nagyvezérkar volt főnökének, Moltke grófnak. E parancsnoki kereszt a Mária Terézia-rend jelenleg viselt jelvényei közül az egyetlen, amelynek története van. Utoljára Wrede Károly Fülöp herceg, bajor tábornagy viselte. Wrede 1813. október 30-án és 31-én Hanaunál vezette az egyesült osztrák-bajor sereget Napoleon ellen. Céludatos rendelkezéseivel és nagy személyes bátorsággal — a Frisch-féle gránátoszászlóalj élén rohammal foglalta el Hanau városát és a rohamban súlyosan meg is sebesült — nagy érdemeket szerzett, melyeknek jutalmául, Ferenc császár és király Fuldából, 1818. november 12-éről keltezett legfelső kéziratával a katonai Mária Terézia-rendet adományozta neki. Wrede herceg 1838. december 12-én halt meg, parancsnoki keresztjét tehát hetvenöt évig senki sem viselte; Moltke gróf halálával pedig ismét visszakerült a rend bécsi kancelláriájába.

A tanács most a leiratnak megfelelően redukálni fogja a 3 dekás adagot, vagyis a két hétre érvényes kávéjegyre csak egy és negyed deka kávé fognak kiadni. Az erre vonatkozó polgármesteri hirdetés holnap jelenik meg.

A kávéközpont átirata kínos meglepetést keltett a városházán, mert el sem tudják képzelni, hogyan fogják a kereskedők a két és fél deka kávé kiszolgáltatni. Egy tréfás tisztviselő azt a megoldást találta leghelyesebbnek,

ha a kávé nem a kereskedők, hanem a gyógyszerészek útján hozatja forgalomba a hatóság, mert csak a gyógyszerészek rendelkeznek olyan finom mérleggel, amellyel a grammokat is pontosan ki lehet mutatni.

Varjassy Lajos polgármester elnöklésével a közéletmezési felügyelő bizottság ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy a hatósági üzleteket március 15-éig tartják nyitva. A kereskedők március 8-án kezdik meg működésüket.

Oroszország elfordul Angliától.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Stockholm. Az orosz lapok azt írják, hogy a cár elnöklésével legutóbb tartott minisztertanácson — a kormány összes tagjaival szemben — egyedül Sassonov képviselte az angol álláspontot. Az orosz kormány Angliával szemben teljesen bizalmatlan a blokád háborúban szenvedett inferioritása miatt. A kormány állásfoglalását a legközelebb bekövetkezendő események döntik el. Ezért Oroszország várakozó álláspontot foglal el.

Pétervári jelentések szerint a hadügyi bizottság legutóbbi ülése rendkívül viharos lefolyású volt. Az összes tagok elhatározták, hogy a letartóztatott дума képviselők vád alá helyezése ellen tiltakoznak, mert ez nyolc évi, esetleg életfogytiglani deportálással járhat. Gucsow, a bizottság elnöke és még két tag Galycin herceg miniszterelnökhöz utaztak ebben az ügyben.

A moszkvai katonai parancsnok azt jelentette a kormánynak, hogy a munkászavargásokkal nem tud szembeszállni, ha a letartóztatott képviselőket nem bocsátják szabadon. Jelentette azt is, hogy általános sztrájk fenyeget.

Anglia nem akar békét.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

London. Az angol parlamentben Balfour egy kérdésre válaszolva kijelentette, hogy Irország önkormányzatáról a békétárgyalásokon nem lehet szó. A esések és tötök ugyanannak a fajnak két ága, de a felszabadítandó területek jegyzékét nem mutathatja be.

Pensomby képviselő hevesen támadja a kormányt, amelynek 81 tagja van. Ne beszéljenek önzetlen nemzeti politikáról. Követelik a monarchia feloszlatását és Oroszország kapja meg Konstantinápolyt. A német gyarmatokat nem adják vissza, Anglia annektálja Egyiptomot, Torokországtól elveszik Örményországot. A kis népek megoltalmazása helyett most a nagy birodalmakról van szó. Nem lehet farizeuskodni, mondják ki nyíltan, hogy üres kézzel nem akarják belevezni ezt a háborút.

A háború foglalják bár el a németek Páris és Pétervárt, vagy a szövetségesek Berlint, mégis romm fog végződni. Kétséges, hogy a jövő tavasszal vége lesz-e.

A pacifista szónokoknak Bonar Law kijelenti, hogy a szabadságra most nincs más lehetőség, mint küzdeni a szabadságért. Wilson fölszólítására Németország nem közölte békéftételeit, győzni akar. A háborút csak Németország katonai megsemmisítésével lehet befejezni, máskülönben az állandó béke helyett ismét följúlnának a mai borzalmak. A jelen idő nem alkalmas békekezdetre.

A Ruskoje Slovo szerint minisztertanácsot tartottak, amely úgy intézkedett, hogy házkutatást fognak tartani a letartóztatottak lakásán s ennek eredményétől teszik függővé, hogy az illetőket szabadon bocsátják-e, vagy nem.

Genf. A párisi lapok megállapítása szerint Dumergue francia miniszter érdekeinek képviselőt a pétervári konferencián Milner lordra ruházta át. Az entente kebelében növekvő ellentétek a lapok cikkeiből is kiolvasható.

A párisi lapok hangoztatják, hogy Oroszország katonai és gazdasági nehézségeit azért nem tárgyalta a pétervári konferencián, nehogy befolyásolják azt az amerikai kölcönt, amelyet ott akar telvenni Oroszország s amelytől függ, hogy nagyszabású katonai terveit megvalósíthatja-e vagy nem.

Bárk orosz pénzügyminiszter Amerikába utazik, hogy a függőben levő orosz-amerikai kölcsönt véglegesen nyelbeírja.

Anglia és Oroszország szombaton ultimátumot küldtek Persiának.

A román invázió Erdélyben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A sajtóhadiszállásról jelentik:

Nemsokára egy félesztendeje lesz, hogy hazánk délkeleti részét orvul új ellenség támadta meg s sikerült neki egy időre megvonni a lábát Erdélyben. Ma, a mikor tisztán látjuk, minő nyomorult sorsra jutott Románia azután, hogy áruló módon rajtuk ütött, önkéntelenül is fölvetjük a kérdést, hogy tudta ez a minden haditapasztalatot nélkülöző ellenfelünk aránylag oly könnyen átlépni Erdély határát?

Hadvezetőségünk kétségtelenül előre megtette minden intézkedést egy román háború esetére. Kétségtelen továbbá, hogy a hadüzenet nem jött váratlanul, de a rendelkezésre álló erő gazdaságos kihasználása — a hadvezetés egyik alapelve — nem engedte meg, hogy egy esetleg bekövetkező román támadásra való tekintettel nagyobb csapattömegeket halmozzunk össze és vesztegetessünk a román határon, a melyek nagy kiterjedésű hadszíntereink valamelyikén egyelőre még jobb szolgálatokat tehettek. Ezért a román hadüzenetig csak határvédő csapatok állottak Erdély határán arval a feladattal, hogy tartóztassák fel az ellenség előnyomulását. Ezek a csapatok tökéletesen meg is oldották feladatukat és a történelem föl fogja jegyezni hősiességük magatartásukat a mindenütt elnyomó többségben föllépő ellenséggel szemben.

Az oláh hadsereg már egy év óta mozgósítva volt, és az Aradnál, hogy minél új és új részeket hívják be. A 18 tábori és 6 tartal-

riális hadosztály erejével rendelkező hadsereg a hadüzenet átadásakor biztos hírek szerint még meg sem közelítette a harcokésztség állapotát. Mindenekelőtt: nem volt helyi tűzértsége és azokhoz a nehéz lövegekhez, amelyeket Japán, Oroszország és Franciaország röviddel a háború előtt szállítottak, nem volt kellően kiképzett személyzete, sem a tisztek, sem a legénység nem ismerték az ágyúanyagot. Biztos tudomásunk van róla, hogy a lőszerkérdés és még sok más kérdés sem volt megoldva, hegyitérnek is híjával voltak. És Románia mégis a háború mellett döntött és a hadüzenet éjjelen határállásaink megrohanásával nyitotta meg az ellenségeskedést. A román hadsereg harcaddobása határozottan mind a két hadviselő felet meglepte. A döntő napon a határhelyőrségek román csapatait arval alarmirozták, hogy gyakorlat lesz a határ mentén. A határhoz közelebb állomásozó csapatokat gyalog, a távolabbiakat vasuton menesztették a határra, s csak itt hirdették ki előttük a hadüzenetet. Bizonyítékaink vannak rá, hogy eddig az időpontig sem a tiszteknek, sem a legénységnek sejtelmük sem volt a bekövetkezendő eseményekről és be van bizonyítva az is, hogy még a román hadügyminisztérium is csak az utolsó percben értesült a hadüzenetről.

Erdély határán sem mutatott semmi a bekövetkezendő eseményekre, legfeljebb az, hogy Predealon és Gyimesbükkön két személyvonat elmaradt. Az első összeütközés Predeal mellett esti 8 óra 18 perckor történt, tehát az ellenségeskedés megkezdésének esti 9 órára bejelentett hivatalos időpontja előtt; háromnegyed órával később pedig a gyimesi szorosnál és a többi hágón is megtörténtek az összeütközések. Ennek a meglepetésre számító és kétségkívül ügyesen keresztülvitt tervnek jelentékeny kezdeti sikerek jártak a nyomában. Elhárító hadseregeinket még nem összpontosítottuk és a budapest-brassói vasut korlátozt teljesítő képessége miatt nem látszott tanácsosnak, hogy a határbiztosító csapatok a hadseregeknek a határ mentén való felvonulásáig felvegyék a küzdelmet. Hogy ezeket az erőket a nagyon tulnyomó számban lévő ellenség ellen védelmi harcban hiába fel ne áldozzuk, a hadvezetőség arra szánta el magát, hogy ezek a csapatok csak éppen hogy érintkezésbe lépjenek az ellenséggel és nyomban vonuljanak is vissza rendszeresen azoknak a térségeknek a határáig ahol időközben az elhárító hadseregeket felállítják; közben persze tőlük telhetőleg az ellenség előnyomulását is feltartóztatva. Brassótól délre a 82. számú székely gyalogezred lelte meg először az ellenséggel való érintkezést, visszaverte és minden talpalattnyi földért hősiessé küzdött. A románok várakozásunk ellenére csak lassan nyomultak utánunk a kiűrt határszakaszokba. Minden nagyobb akciót kerülve, lassan tapogatództak előre, megszállták Brassó, Csik, Háromszék és Fogaras megyéket és betörték Szeben, Hunyad és Krassó-Szörény megyébe is. Alig hogy átlépték a határhágókat, erődtéseket emeltek, majd beásták magukat és befejezték mozgósításukat. De az elhatározás és egyéb mulasztásaik kezdték magukat meghosszítani. A gyors előnyomulás két hetet vett el a hadműveletekre fordítható időből. Hátszegtől délkeletre először bukkantak erős ellenállásra az oláhok, majd Petrozsénynél és Lupénynél vissza is verték őket. E perctől kezdve bosszúálló sors üldözte az oláh hadsereget. A szövetséges haderők görgetege megindult és a múlt év szeptemberének utolsó napjaiban gyors egymásutánban következtek nagyszabású, brassói és orsovai dicső győzelmeink: Erdély rövid idő alatt végleg felszabadult az oláh invázió alól.

Ahol nem zárták be a színházakat.

(A szegedi szünetelő színészek ötlete. — A szénbányatulajdonos is bezárta a mozgót.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A színház tájékán még egyre tart a bizonytalanság, amelyet csaknem keserűséggé emelnek azok a hírek, melyeket színészkollektíváiktól kapnak a jóra való és derék aradi színészek. Ezek a hírek azt beszélik, hogy más — Aradhoz hasonló — nagy városokban a közönség élénk részvétele és pártfogása mellett zavartalanul tovább folynak a színházi előadások, sőt ott, ahol esetleg a tiltó rendelet első hatása alatt szintén bezárultak a színházak, a város vezetőségének a kultúra érdekében működő férfiai gyorsan megkeresték azokat az utakat és módokat, amelyeknek segítségével a vidéki színészek vergődő ügyét a hirtelen zuhanásból kiemelik.

(Az aradi színház tájékán.)

E hírek ellenére is élénk munka folyik az aradi színpadon és próbatermekben. Délelőttökint együtt van az egész színtársulat és soha olyan buzgóságot nem okozott a munkaszeretet a színészelkekben, mint ez az önkéntelen vakáció. Május a próbák ideje mindig fenyegető mumusa volt a vidám és temperamentumos ifjú művésznőknek épen úgy, mint a későn fekvő és lustaságra hajló színész uraknak: most azonban az újdonság iránt való érdeklődés és az eshetőségek szomjúsága korán kergeti a színház felé Thália népét és az élet nyüzsgő elevenességgé változik a kopott díszletek között.

Az Aradi Közlöny munkatársa megleste ezt az eleven hirsomjas táborát százötven kérdésére kellett adnia negatív feleletet.

— Nincs, nincs semmi újság. Pestről nem érkezett válasz, de nem is érkezhetett. Hazán Tisza István gróf nincs is Pesten. A városháza tájékaról nem jött újabb hír, mely önkönnök kedves volna a egyelőre ma este sem gyulnak ki a rivalda varázslámpái.

De azért — esődalatos — a színház körül nincs túlzott szomorúság, inkább csak egy kis enyhe melankólia. Shakespeare: Szentivánéji álmából ugyancsak folynak a próbák, amelyben az egész személyzet részt vesz a amely csakugyan nagyobb szabású színházi eseménynek ígérkezik. Ezenkívül buzgón készül az operett személyzet a „Családfo” című énekes bohózatra, amely Berlinben immár a kétszáz éves jubileuma felé közeledik, de amelyet a budapesti színházak megkerülésével fog Arad bemutatni.

A munka tehát folyik, a bizonytalanság azonban megmarad. S ez elkedvetleníthet joggal a színészeket kívül, minden kultúremlert is, mert eddig az volt a felfogás a háboruban, hogy a művelődés folyamatát ha csak végveszelelem nem fenyeget, nem szabad megzavarni, mert a kulturális dolgok láncát mindig sokkal könnyebb elszakasztani, mint összekovácsolni.

A nagy vidéki városokban, úgy látszik, így gondolkoznak, mert csak kevés helyen szakasztották félbe a színházi előadások sorozatát a ahol ez meg is történt, a vezető emberek mindig találtak alkalmat, hogy amily gyorsan csak lehet, szánálják a lehetetlen helyzetet. Temesvárott maga a közönség szegült ellene a színházak bezárásának, amennyiben már az első napon általánossá lett a közönség körében a követelő óhaj, hogy „miután Temesvárott a magyar színészek tovább működéséhez fontos kulturális érdekek fűződnek”, a színházak minden körülmények között játszanak tovább.

(Miskolc.)

A mai napon aztán egyre-másra érkeztek a hírek azokból a nagyobb városokból, amelyeket a vidéki színészet vezető városainak szoktunk nevezni.

Miskolcon a rendelet intézkedésére támaszkodva és arra a körülményre, hogy a színházat nem szénrel, hanem állandóan fával fűtik, Nagy Ferenc dr. polgármester a színházi előadásokat engedélyezte.

A polgármester — miután a színház fával való fűtése nem érinti a szénkérdést, megengedte, hogy a színházban tovább is fennakadás nélkül tarthassanak előadásokat. Ennek folytán tehát a színházban ma és a következő napokon is lesznek előadások.

(Sopron.)

Ugyancsak tovább működik a színház és a mozi Sopronban is.

Eleinte azt tervezte a polgármester, hogy a színházat bezárattja, de alaposabban mérlegelve a helyzetet, arról győződött meg, hogy a színház bezárása a városra nézve igen rossz üzlet volna. Ugyanis a színház bezárásával hatvan ember megélhetéséről kellene gondoskodni, ami sokkal többbe kerülne, mint az a két köbméter fa, ami a színház fűtéséhez szükséges.

Olyképen döntött tehát, hogy a színházat nem zárattja be, de a színházi zárórát tél közben állapítja meg.

Együttal rendelkezett aziránt is, hogy a mozik d. u. 5 órától este 9-ig játszhasanak és a Királypanoráma délután 4-8-ig maradhat nyitva. A mozik bezárása igazán oly minimális fűtőanyag megtakarítással járna, hogy ezzel igazán nincs arányban az a nagy anyagi és szellemi veszteség, ami ezzel járna.

(Szatmár.)

Szatmárnémetiben Vajay Károly kir. tanácsos polgármester annyira fontosnak tartotta a miniszter rendeletét, hogy városa érdekében és az ott játszó színtársulat anyagi érdekeinek megóvásából azonnal felutazott Budapestre, hogy a miniszternél a kedvező döntést kieszközlje. Erre vonatkozólag a következő értesítést kaptuk:

Sok okunk van hinni, hogy a polgármester döntése a színházra kedvező lesz, mert Szatmáron nem szénrel fűtik a színházat. Ha pedig fával nem is vagyunk túlságos bőséggel ellátva, a színház fűtésére felhasznált csekély famennyiség nem okoz a város faellátásában olyan differenciát, hogy ezzel arányban állana az a mérhetetlen veszteség, amelyet a színtársulat tagjai szenvednének azáltal, ha kenyérkeresetüktől ma, a legnehezebb megélhetési viszonyok között megfosztanák őket.

Shik Elemér dr. főkapitányuk az az álláspontja, hogy Szatmárnémetit, ahol a színház és a mozgóképek színházán kívül egyéb szórakozási hely amugy sincsen, nem szabad siralomházzá tenni. Ezt a felfogást a következő szempontok is támogatják.

Szatmárnémeti a fronthoz legközelebb eső olyan hely, ahol minden szabadságra induló frontbeli katona keresztül megy. Ez az első oázis, ahol a vad háborúból visszatérve konszolidált viszonyokkal találkozhat. Egy további indoka a régi állapot legalább részbeni fenn tartásának az, hogy a színháznál levő tagok létérdekére is tekintettel kell lenni. Budapestben

sokkal több kereseti alkalmat van a színházak tagjainak, mint Szatmáron, ahol tételességre lennének kárhozottatva.

(Szeged.)

Szegeden Somogyi Sándor dr. polgármester és Szalay József dr. rendőrfőkapitány nyilatkozatai arra engednek következtetni, hogy a nagy alföldi metropolis is legfeljebb egy-két napra zárja be színházának kapuit, hogy aztán újból a közönség legnagyobb megelégedésére ismét kinyissa. Somogyi polgármester nyilatkozatában egyébként — egy a színészeket érdeklő — rendkívül fontos megjegyzés is van.

— Miután az állam adta ki a rendeletet valószínű, hogy az állam kárpótolni fogja azokat a vállalatokat, amelyek a rendelet következtében megélhetési lehetőségeüktől esettek. Így valószínűnek tartom, hogy a színészek államsegélyt kapnak.

— Egyebekben a rendelet megtartásának ellenőrzése teljesen a rendőrség hatáskörébe tartozik.

Dr. Szalay József rendőrfőkapitány így nyilatkozott a rendeletről:

— Ez a rendelet nem jelenti a szórakozások betiltását, csak a tüzelőanyagokkal való takarékoskosságot. Így tehát, ha ez az állapot hosszabb időn belül tartana és a színtársulat tagjai kabaréelőadások tartásával akarnának segíteni magukon, annak semmi akadálya nem lenne, ha kávéházakban, vagy vendéglői termekben akarnák megtartani. A rendőrség erre engedélyt ad a köteles díjak lefizetése ellenében és akkor, ha az illető kávéház, vagy vendéglő tulajdonosa ehhez hozzájárul.

(Szabadka.)

Szabadkán egyenesen a színiügyi bizottság vette a kezébe a dolgot. A színiügyi bizottság járt el a polgármesternél. A bizottság tagjai elhatározták, hogy miután ugyyszólván semmi ok nem torog fenn a színházak és mozgósínházak bezárására, teljes erejükkel azon lesznek, hogy úgy a szabadkai polgármesternél, valamint, ha ez szükséges lenne, a belügyminiszternél közbejárjanak a kérdés megoldásában.

Szabadkának tulajdonképpen nincs színháza. A színészek a Pest szálló nagytermében játszanak. A szállodának központi fűtése van és a központból látják el a színházterem fűtőtesteit is. Az oly csekély áramot fogyaszt, hogy az ugyyszólván szóba se jöhet.

A színiügyi bizottság a szabadkai színháznak ezt a különleges helyzetét véve tekintetbe, felkérte Biró Károly dr. polgármestert, aki igen szívesen fogadta a küldöttséget és kijelentette, hogy Budapestre utazik és fel fogja hívni a belügyminiszter figyelmét és felhatalmazást kér arra, hogy megengedhesse a színház megnyitását.

(Az aradi színiügyi-bizottság.)

Nyilvánvaló ezek után, hogy azoknak az aradi vezető köröknek, akiknek a színház ügye kell, hogy szívükön feküdjön: meg kell mozgatniuk minden lehetőséget, hogy a színház működése visszanyerje az őt megillető helyet Arad kulturális életének láncában. Az állandóan hallgató színiügyi bizottságnak igyekeznie kellene, hogy a színház és a színészek ügyén valamit lendítsen.

Mindezekből kiderül, ami egyébként a rendeletben magában is bennfoglaltatik, hogy a színházakra, mozikra vonatkozó intézkedés és engedély megadása, vagy megtagadása, a városi törvényhatóság első tisztviselőjének, szóval a polgármesternek joga és kötelessége. Azoiban Kintzig János főispán ismert humánus elvénél és színházbarátságánál jogva a leggyor-

sabbnak látszó elintézését választotta: táviratot küldött azonnal a miniszterelnöknek. Arról már a főispán igazán nem tehet, hogy Tisza István gróf miniszterelnök közben fontos politikai misszióban Bécsbe utazott.

A főispán igazán dicsérendő, nagy jóindulatára vall, hogy a hivatala azóta is állandóan foglalkozik a színházak és mozik ügyével. Ma informálódta az összes törvényhatóságoknál az ottani állapotok felől és a következő érdekes válaszokat kapták:

(A szegedi találmányossága.)

Kecskeméten zárva van a színház. Kolozsváron „magasabb érdekekből” játézik. Ugyanis állami színház lévén, értékes berendezései vannak, amelyeket tönkretenne a hideg temperatúra. Miután tehát a színházat nyissa tüteni kell, a polgármester engedélyezte az előadásokat. Azzal a kikötéssel, hogy mielőtt az időjárás megenged, a világítás megtakarítása miatt bezárják a színházat. Ugy tudjuk azonban, hogy Janovics Jenő dr.-nak két mozija

is játszik Kolozsváron. Talán ez is magasabb érdekekből.

A mozik körül egyelőre Szegeden fura iróniaja történt a sorsnak. Ott ugyanis Milkó Henrik, akinek három mozija van, egyáltalán kereskedő is és nagy fetelepei vannak, továbbá szénbánya tulajdonos. Annyi fűtőanyaggal rendelkezik tehát, amennyi csak kell. És mégsem szabad játszania...

A szegedi színház tagjai ötletes módon segítettek magukon. Truppokba állottak össze, és az éttermekben tartanak kabaréelőadásokat, a közönség meleg részvételével. A direktor pedig, Almásy Endre azt eszelte ki, hogy hetenként egyszer-kétszer lehozat egy-egy pesti nagyságot vendégszereplésre és a kivételes alkalmakkor a polgármester megengedi az előadások tartását.

A szabadkai állapotokról fontosabb szótunk. Mindezekből pedig kiderül, hogy mindenütt az egész országban jobbak a viszonyok, mint Aradon.

Meggyilkolt és kirabolt ékszerészné.

(Nem találják a tettest.)

— Saját, tudósítónk telefonjelentése. —

Budapesten ma délelőtt tíz óra tájban megdöbbentő rablógyilkosság történt. A Fehérvári ut. 37. száma alatt van az üzlete Guttmann Arminnak, aki jelenleg a harctéren teljesít szolgálatot, mint tábori esendő. Üzletét felesége vezeti egy Gerő Jenő nevű segéddel.

Ma reggel Guttmann Arminné egyedül nyitotta ki az üzlet ajtaját, miután előtte való napon úgy határozott, hogy a segédnek csak délfelé kell bejönnie.

A fiatal asszony öt éves Miklós nevű kis fiával állt és beszélgetett az üzletben, majd miután vevő nem igen jelentkezett, a kis Miklóst bevitte az üzlet hátsó részéből nyíló hálószobába. Ez a hálószoba alkoveszerű sötét hely, s amióta az ura bevonult: itt szokott aludni Guttmann Arminné. A kis Miklós, ugy látszik, elaludt, legalább erre enged következtetni az a tény, hogy a lejátszódott eseményeket nem hallotta, s azokról felvilágosítást adni nem tud.

A nyomozás során eddig a következők derültek ki:

Kilenc óra lehetett, midőn Burián János, a szomszédos papírkereskedő inasa belépett a Guttmann-féle üzletbe s arra kérte a tulajdonosnőt, hogy egy koronás papírpénzt váltssa fel tíz- és húsz filléresekre. A fiú állítása szerint ekkor egy magastermetű, 25–30 év körüli barna, angolosan nyírott bajuszu, barna kalapos, térdig érő sötét télikabátos, fekete cipőjű férfi, kinek nyakában fehér gallér-védő volt — akadozott egy nikkal órára.

— Huszonkét korona, egy nikkal óráért? Ez sok, akkor inkább ezüst órát veszek. Múgyesen kérem kettős fedelű tula ezüst órákat.

— Guttmanné eközben felváltotta a fiú koronáját, aki sietve távozott az üzletből s csupán annyit látott meg, hogy az asszony háttal fordult az ismeretlennek és szedegetni kezdte elő a kért órákat.

Ekkor történhetett a támadás. A rabló valamilyen tompa, kemény tárggyal üthetett az asszony fejére, aki az első ütéstől nem eshetett össze, mert a dulakodás nyomai mindenütt világosan felismerhetők. A gázforrasztó le van döntve, a lámpa elgurulva, az, átvány elgömbült. A merényletnek sikerült végre áldozatát úgy megragadni, hogy az üzlet sötét háttérébe vonzsolhatta, ahol aztán végezhetett vele. Ez valószínűleg úgy történt, hogy a már

említett tompa eszközzel, amely semmi esetre sem volt balta, hanem sokkal inkább egy hatalmas darab kő, addig verte a fejét, míg élet volt benne.

A gyilkos ekkor összekapkodta a kesztyűbe eső arany és ékszertárgyakat s eltűnt. Mennyit rabolt el: egyelőre még nem volt megállapítható. Egynéhány ezüst és tula óráról és egy piramis mintájú arany óraláncról tudnak eddig.

Ekkor ébredt fel a kis Miklós, aki kijött az alkoból s keresni kezdte anyját. Szóltgatta a nevén, nem felelt senki. A kis fiú sírva fakadt s ment a puli mögé: ott sem találta. Majd megpillantotta a bolt háttérében a földön feküdni. Odaszaladt hozzá, költögetni kezdte, miközben kis kezét és ruháját teljesen bevérezte. A halál fogalmával nem volt ugyan tisztába, de látva, hogy anyja nem mozdul, keservesen sírni kezdett.

Tíz óra után néhány perccel ment el az üzlet előtt Keserű Jánosné, aki hallván bent a kis fiú keserves sírását, belépett az üzletbe. Megdöbbenne látta a véres gyermeket s a háttérben heverő meggyilkolt asszonyt. Azonnal a mentőkhöz és a rendőrséghez telefonált, akik csakhamar meg is érkeztek.

A mentőknek már nem akadt dolguk. A gyilkos alaposan végzett áldozatával. A rendőrség azonnal széleskörű nyomozást indított meg, amelynek folyamán kihallgatták Burián János papírkere kedő-tanoncot, ki fentebb leírt vallomását azzal bővítette ki, hogy egy lakásbejelentő cédulát talált a szemközti járdán.

A bejelentő lapot, amint kiderült, nem a gyilkos dobta el, hanem a mentők.

A másik tanu: László Lajos a szomszédos hentes üzletből látta, hogy 9 óra után a Guttmann-féle üzletből egy 30 év körüli férfi sietve távozott.

A rendőrségtől mintegy 20 detektív vette azonnal kezébe a nyomozást. Az első kiinduló pont az volt, hogy a gyilkosról kapott személyleírás teljesen megegyezik a múlt vasárnapi — „cukorka rablóval.” A múlt vasárnap ugyanis, — amint azt lapunkban is megírtuk — egy Teréz körüti cukorkaüzletbe betért egy magas barna férfi, aki a pénzes fiókhoz rohanva, felmarkolt abból 30 korona papírpénzt s azzal kiszökve a bolt ajtón nyomtalanul eltűnt.

A rendőrség a két személyleírásból azt látja, hogy ugyanazzal a betörővel van dolga. Egyelőre azonban e megállapításon kívül más eredmény nincsen.

Községét megkárosító jegyző

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Bonyhai Sándor tápéi jegyzőt különböző visszaélések miatt állásától felfüggesztették. Tápé szeszációnjáról most Szentendréről a következőket jelentik:

Bonyhai nemesak jegyzője volt Tápénak, hanem teljhatalmu igazgatója is az ottani gyékény-szövetkezetnek. Füllene főképp az utóbbi időben oly gyanús körülmények merültek fel, melyek megerősítették azt a gyanút, hogy a községi és szövetkezeti működése korábban a saját anyagi érdekeit keresi és a néptől elvonja jól megérdemelt keresetét. A múlt héten hétfőn kezdődött a közigazgatási vizsgálat, mely egyfolytában eltartott csütörtök estig. A vizsgálat befejezése után Nagy Sándor dr. alispán Bonyhai ellen a fegyelmi vizsgálatot elő szóval elrendelte, őt állásától nyomban felfüggesztette és intézkedett, hogy úgy a község, mint a szövetkezet éléről nyomban eltávolíttassék.

A vizsgálat, melyben az alispánon kívül Csörgő Károly dr. megyei II. főjegyző, Borbély Károly dr. h. főszolgabíró és Rott Kálmán járási számvevő vettek részt, — két irányban folyt. Az egyik a községi ügykezelés vizsgálatával, a másik a gyékény-szövetkezet forgalmánál mutatkozó gyanús körülmények felderítésével foglalkozott. Mindkét irányban a legterhelőbb adatok kerültek napvilágra. Megállapította a vizsgálat, hogy Bonyhai már a háboru eleje óta felvette azon összegeket, melyeket a Tápén 1914. év óta elhelyezett katonaság a házak és istállók igénybevételéért szállásdíjak fejében a lakosság részére fizetett. A tápéi nép ismeretes alázatosságáról és jóhiszeműségéről. Ezen emberek pénzéről semmitéle elszámolása nincs és beismerte, hogy a katonai hatóság elszámolásait, amik a községhez érkeztek — megsemmisítette.

De még ennél is súlyosabbak a tápéi gyékény-ügyben viselt dolgok. Főképp az utóbbi időben nagy forgalma volt az ugynevezett hadi gyékénynek, a gyékény-köpenyegnek, amit Dobordóra visznek a katonák részére. Ezért a katonaság darabonként 7 korona 50 fillért fizet. Bonyhai azonban csak 6 koronát vallott be a tápéiaknak, a különbözöt elvette. Hogy ez meennyit tett ki, ezt legjobban mutatja az, hogy csak december és január hónapban több mint 4000 koronát vont el a tápéiaktól. A vizsgálat adatai szerint Bonyhai több tápéi gyékényközvetítő kereskedővel kartellbe lépett a munkadíjakra és a gyékényárakra is, nehogy egyik rontsa a másik üzletét. Ennek volt aztán köszönhető az, hogy a tápéi nép, mely egész nap szorgalmasan dolgozik, a megrádruga gyékényoikkal eddig nem keresett többet 1–2, legfeljebb 3 koronánál családonként, holott a mai árak szerint egy 4–5 tagú család könnyen megkereshet 8–10 koronát is. Az alispán intézkedett abban az irányban is, hogy a tápéiak munkadíja felemeltessék és a munkások a kizsákmányoló közvetítők kikerülésével értékesítsék gyékényeiket s így most már talán jobb napok virradnak a szorgalmas tápéiakra.

Az „ARADI KÖZLÖNY”

ma a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és nyomtatványozásban. Egyes szám ára 12 fillér.

Tisza István gróf békefeltételeinkről.

(Holló Lajos interpellációja ellen — az ellenzék.)

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

A képviselőház délután hat órákor történt az interpellációk tárgyalására. Holló Lajos Károlyi-párti képviselő terjesztett elő egy végtelenül tapintatlan és a politikai rezon által egyáltalában meg nem indokolt interpellációt, amely még az ellenzék nagy részénél is olyan visszatetszést keltett, hogy a parlamenti folyosón erős szemrehányásokat tettek miatta a felszólalónak.

— Holló — mondták — lovat adott az ellenségeink alá és többet árt a saját pártjának, mint a mennyit a munkapárt ártat neki.

— Az entente és Wilson válasza után ami békejegyzékünknek — mondták Holló interpellációjában — a béke kérdése a semlegesek közé került. Elkövetkezett annak az ideje, hogy a békét gyorsan helyreállítsuk. Szükséges, hogy a kormány hivatalosan ismertesse a szövetségesek békefeltételeit. Ezért azt kéri a miniszterelnöktől, hajlandó-e a kormány anélkül, hogy a fegyveres erők működését befolyásolná egy kiküldendő parlamenti bizottság előtt a békefeltételeket ismertetni.

— A tartós béke feltételeit akarjuk megállapítani és ezért a mi békefeltételeinknek három dolgot kell tartalmazniuk: 1) a kereskedelem szabadságát vízen és szárazon minden nemzet számára, 2) általános leszerelést, 3) a történelmi nemzetek jogainak teljes elismerése.

— Ezek lehetnek a mi békefeltételeink, amelyeket bizalmas tanácskozásokon megvitattva szövetségeseinkkel együtt, alkalmas pillanatokban, mint békeajánlatot ellenségeinknek megtehetünk.

— Magyarország speciális szempontjából tekintve a helyzetet, nem lehet az, hogy Magyarország Németországhoz csatlakozva mindig annak érdekeit szolgálja, annak segédszolgálatot tegyen.

Nem merünk a magyar érdekek istápolása céljából felszólalni, már pedig az önálló vámtérület, a magyar megerősítés és az önálló magyar hadsereg nélkül a szövetség nem lehet őszinte és állandó. Német spekuláció, amely mindenütt bankokat alapít, számíthat a mi támogatásunkra, de ne csak mindig mi támogassuk Németországot, hanem egymást is.

Tisza István gróf válasza.

Az interpellációra nyomban válaszolt Tisza István gróf, aki a következőket mondotta:

• — A tisztelt képviselő ur interpellációjára adandó válaszom rövid lesz: Egyedüli célja az, hogy tiltakozom bizonyos tényeknek és eseményeknek oly beállítása ellen, mely a történelmi hátséggel ellentétes, és a mely beállítás a magyar parlamentben, e nagy pillanatban, ami érdekeinkre csak káros lehet. (Igaz, úgy van!) Tiltakozom azon, hogy a képviselő ur, úgy állítsa oda a háború előzményeit, mintha ez a háború nem ellenségeink gonosz szándékából reánk kényszerített háború volna, hanem azt szükségessé tette volna a német expanziós politika egy beállott fordulata. Érttem, ha ezt igyekeznek megtenni ellenségeink, de nem értem, hogy akadjon ember a magyar parlamentben, aki erre a szerepre vállalkozzék.

Az az expanzió, amelyet a német birodalom 1871 óta lelmutat, békés politikai, gazdasági és kulturális expanzió volt, amely nem akart legyőzni más nemzeteket, hogy letörölje

azokat. Németország nem úgy fogta fel a békét, hogy csak egyedül kívánt lenni a nap alatt és félretolt minden mást a nap elől. (Helyeslés.) A tényeknek tendenciózus, perfid beállítása ellenségeink részéről, amikor saját közvéleményük előtt úgy akarják megmagyarázni a helyzetet, hogy nekik kellett a német hadviselés ellen más nemzeteket megvédeni, ez érthető.

A mi békeszövetségünk megtartotta ezt a jellegét egész fennállása alatt. Már a multkor több ízben hivatkoztam erre, de nem árt megismételni, ha ilyen dolgokkal állunk szemben, megismételni és bebizonyítani azok valóságát.

Az egész idő alatt, amióta a mi védelmi szövetségünk fennáll, sohasem kellett Európa népeinek félniük az európai béke megzavarásától, pedig a mi szempontunkból a támadás igen gyakran a mi érdekeinkből kedvező lett volna. A béke akkor volt leginkább biztosítva, ha a szemben álló hatalmak érdekeikért Európán kívül eső határokon voltak elfoglalva.

Ha a képviselő ur gyarmati politikáról beszél, természetes, hogy a német birodalom expanzív ereje miatt igyekezzik gyarmatokat szerezni, de engedjen meg a képviselő ur, melyik állam vívott több háborút ezért, melyik ontotta kis vad népeknek vérért? Azt hiszem, ahogy a t. képviselő ur beállítja a tényeket, az történelmi igazságokkal ellentétes. (Igaz! Ugy van! Helyeslés.) Nem mi voltunk azok, akik ellenségeink megsemmisítését hangoztattuk, akik fölosztást hirdettünk, a mi testünk véres csatait ellenfeleink már előre felosztották. (Igaz! Ugy van!) Mi a háborút vívjuk, mert vívniuk kell, hogy életünket megmentsük, vívni fogjuk mindaddig a perig, de semmivel sem tovább, míg életünket biztosítjuk, mert létérdeünk megmentésére szükségünk van. (Élénk helyeslés.) Egyetértéssel az egész szövetségben, nincs senki, aki más tendenciákat követne, csak oly békét fogunk kötni, mely egyik hadviselő fél létérdekeit sem ársorítja. (Élénk helyeslés.) Ebben rejlik a tartós béke biztosítása, ezt kell keresztül vinnünk. Ha nem, amíg a letipott és megalázott félnek életképes tagjai maradnak, át lesznek hatva a reváns gondolatától. Hiszem és bizom benne, hogy elszánt fegyvereink meghozzák azt a sikert mielőbb, mint a békekötésnek egyedüli feltételét. (Hosszu éljenzés és taps.)

Tisza István gróf válasza után az ellenzék testületileg kivonult az ülésteremből, úgy, hogy Tisza válaszáat a Ház csak 8 Károlyi-párti szavazat ellenében vette tudomásul. Az ellenzék azért vonult ki, mert nem tartja helyesnek, hogy Németország elleni kirohanásával Holló könnyű győzelemre adott alkalmat Tiszának. Holló Lajosnak sokan szemrehányást tettek a folyosón.

(Egyéb kérdések.)

Sümegi Vilmos: Az erdélyiek visszatelepítéséért interpellál a belügyminiszterhez és követeli a megmentett területek kártalanítását, és a megküldött államsegélyének 2 koronára való felemelését. A belügyminiszter nincs jelen, az interpellációt kiadják neki.

Bastorhazy Móric gróf: a gazdák szénellátása miatt interpellál, ez különösen fontos most, amikor a gazdákra fokozott terhek és föladatak hárulnak.

Harkányi János báró kereskedelmi minis-

ter kijelentette, hogy emberileg minden lehetőséget elkövet a gazdák szénhez juttatására.

Nagy Vince a vasúti munkások bérviszonyai tárgyában terjesztett be interpellációt.

Harkányi János báró kereskedelmi miniszter kijelenti, hogy a tényeket tendenciózusan állította be a képviselő, mert az akkord-bérek nem számították fel az órabérekbe. Külön munkabérek vannak a fővárosban és a vidéken.

Szmrecsányi György amiatt intéz kérdést a belügyminiszterhez, hogy egy rendelet eltiltja a papságot az állami anyakönyvekbe való betekintéstől. Huszonöt év tapasztalata azt bizonyítja, hogy a papok sohasem éltek vissza a bizalommal. Kéri a minisztert, utasítsa közeget, hogy ezt a tilalmat ne gyakorolják.

Tisza István gróf miniszterelnök válaszolt a távollevő belügyminiszter, helyett és kijelentette, hogy 1894 óta van érvényben ez a rendelet, és a kiélekedett felekezeti harcok idején szükség volt rája, de már elavult. Készen is van már a hatályon kívül helyezése, de a sok munka közepette nem tudták kibocsátani.

Szentiványi Árpád kijelentette, hogy miután Kubinyi Géza gömöri főispán ellen megindított vizsgálatból arról győződött meg, hogy az a törvény teljes szigorával folyik, interpellációját visszavonja.

Az ülés féltizenegy órákor fejeződött be.

Csak csoda mentheti meg Franciaországot.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

A Matin vezércikkben foglalkozik a buvárhajó háborúval és bevallja, hogy a német tengeralattjárók csak gabonával, vassal, szénrel, vagy más hadiszerezettel megrakott hajókat súlyosztanak el, de üres hajókat nem. A francia hajógyárak nem képesek a hiányt pótolni. Franciaországot vagy valami nagy energia, vagy csoda mentheti meg.

A Telegraf Union jelenti, hogy az angol gyarmatok Londonba összehívott konferenciáját elhalasztották. Az ausztráliai delegátusok már utban voltak Londonba, de a Witte Star Lucie tulajdonát alkotó hajót, amelyen utaztak, utközben egy német tengeralattjáró megtorpedozta.

Genf. Gerard volt berlini amerikai nagykövet, mikor Párisban a semleges diplomáttal tárgyalt, kijelentette, hogy meg van elégedve a semlegesek magatartásával, mert azoktól nem is várt egyebet, mint hogy tiltakozzanak a német buvárhajó harcot bejelentő jegyzék ellen.

A Daily Cronicle jelenti: Edison egy olyan találmányt jelentett be, amely megvédi a hajókat a tengeralattjáró veszedelem ellen. Edison-nak az Arronye állam területén lévő műhelyét katonaság vette körül és oda csak a mester és munkatársai léphetnek be.

Basel. A párisi kamara elfogadta Lefevre képviselőnek ama javaslatát, hogy minden olyan francia hajó parancsnoka, aki egy német buvárhajót elsúlyoszt: 500.000 frankot kapjon.

Madrid. Az entente-ellenes spanyol sajtó támadja Romanones miniszterelnököt és azt írja, hogy óvatosan kell a miniszterelnök semlegeségi politikáját fogadni, mert azt akarja, hogy Spanyolország beavatkozzék a háborúba, természetesen az entente oldalán.

Ellenzéki grófurak politikája (Polónyi Géza a kaszinói állam- férfiakról.)

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Unalmasan folyik a képviselőházi vita a kormány általános politikájáról. A karzatok üresek, a képviselői padokban is sűrű lézagok tárogatnak, ami mindig azt jelenti, hogy tulajdonképpen komoly ellenzéki akció nincs. Mindössze az keltett a tegnapi ülés során váratlanul érdeklődést, hogy Polónyi Géza is feliratkozott a vitához. Nem csinált titkot abból az ellátározásából, hogy ismét támadni akarja a főváros gazdálkodását és újabb adatokkal is reflektál Bácsy polgármesternek arra a válaszára, amely a legutóbbi parlamenti kampány során lezárta a Polónyi-Bácsy-féle nyilatkozások sorát.

Polónyi azonban tegnap délután megjelent a képviselőházban s általános meglepetésre törölte a nevét a szónokok sorából. Mi történhetett a kulisszák mögött? Miért mondott le arról, hogy kedves témáját, a főváros gazdálkodását szóvá tegye?

Ezekre a kérdésekre maga Polónyi Géza adta meg a választ. Így nyilatkozott erről a politikai pikantériáról:

— Való, hogy azért iratkoztam fel, hogy a kormányt ismételten felelőssé tegyem azért a gazdálkodásért, amelyet a főváros folytat. De egyes ellenzéki pártvezérek kérésére elkállottam ettől, mert magam is beláttam, hogy a főváros ellen gyűjtött vádjaim ma tulajdonképpen mellékvágányra terelnék ezt a kérdést s nem válnának hasznára magának a fővárosnak.

— Am nem ez az egyedül oka annak, hogy lemondottam a most folyó vitában való részvételről. Nyíltan beszélek: az ellenzék súlyos taktikai hibát követett el akkor, mikor az ülésrend megváltoztatását javasolta s a delelőtti üléseket végleg kiküszöbölte. Azért mondom így, hogy „végleg”, mert a munkapártnak lesz annyi esze, hogy nem ad többet teret annak az ellenzéki klubéletnek, amelyből minden komoly parlamenti akció táplálkozott. Klubélet nélkül nem lehet fenntartani a kontaktust egymás között és a közvéleménnyel. De nem lehet egészséges szellemmel táplálni a sajtó munkáját sem, mert hiszen a delelőtti ülések folytán a sajtó tekintélyes része ugyyszólván ki van rekesztve a parlamenti életből s megbénult karral kell forgatnia a harci frangját. Ez az állapot arra fog vezetni, hogy a közvélemény kiábrándul az ellenzéki akciók komolyságából. Ma már üres karzatok előtt folyt a vita s amint láttam, az ellenzékiek sem érdeklődtek túlságosan iránta.

— Mindent azonban megjósoltam előre s ma sem csinállok titkot belőle, hogy nem tudok egyetérteni azzal a módszerrel, amelylyel a gróf urak a kaszinóban ellátároznak valamit s ezt aztán mint befejezett tény fogadjatják el az egész ellenzékkel. Én a magam részéről levontam ennek az állapotnak a következményeit s egyelőre nem szándékozem részt venni a képviselőház ülésein. Intézzék el csak a gróf urak ezáltal is egymás között a magas politikát. Azzal az indítvánnyal, amelylyel éppen ellenzéki oldalról szorgalmazták az ülésezésnek délutánra való átcsoportosítását, egy tuskót már ugys kihúztak a munkapárt lábából; mert bármennyire terhes lehetett is a delelőtti ülés való tanácskozás, mégis meg volt a jó oldala, hogy a kormány által az ellenzékre ráerőszakolt abuzus volt, ami ellen esetleg esetleg tiltakozhattunk s a sérelem dol-

gában fentarhattuk a jogfolytonosságot. De miképp fogja visszaállítani az ellenzék a régi állapotot, amiben egyedül lehetett komoly akciót vezetni, amikor épp 6 maga indítványozta ezt az új rendet?!

— Én a kaszinói politikából nem kérek, abban nem is óhajtok eszelekvőleg részt venni. Betegeskedésem is visszatart attól, hogy a gróf urak kedvéért most megváltoztassam egész életrendemet.

HIREK.

Hazai Samu báró felmentése.

(Szurmay Sándor kinevezése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ó császári és apostoli királyi Felsége a következő legfelső kéziratokat méltóztatott legkegyelmesebben kiadni:

Kedves Tisza gróf: Előterjesztésére Hazai Samu báró vezérezredes, magyar honvédelmi miniszteremet, tervbe vett másnemű megbízására való tekintettel, a tényleges katonai viszonyba való újbóli átvétele mellett, eddig viselt miniszteri állásától kegyelemben felmentem és Szurmay Sándor altábornagyot, katonai szolgálaton kívüli viszonyba való áthelyezése mellett, magyar honvédelmi miniszteremmé ezennel kinevezem.

A nevezettekhez ez alkalomból intézett kézirataimat további intézkedés végett idezárom.

Kelt Badenben, 1917. évi február hó 19-én. Károly s. k. Gróf Tisza István s. k.

Kedves báró Haza: vezérezredes! Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt, hű és buzgó, háboruban és békében egyaránt eredményes szolgálatainak teljes méltánylása mellett magyar honvédelmi miniszteri állásától kegyelemben felmentem s ez alkalommal Önnek újból különös dícsérő Elismerésemet fejezem ki. Kelt Badenben, 1917. évi február hó 19-én. Károly s. k. Gróf Tisza István s. k.

Kedves Szurmay altábornagy! Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt, katonai szolgálaton kívüli viszonyba való áthelyezése mellett magyar honvédelmi miniszteremmé ezennel kinevezem. Kelt Badenben, 1917. évi február hó 19-én. Károly, s. k. Tisza István gróf, s. k.

Sorozások Aradon.

(Az 1891—1872-ben születettek szemléje.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Varjassy Lajos polgármester közhírré teszi, hogy az aradi m. kir. honvédkiegészítő parancsnokság 59—1917. sz. alatt beküldött szemletervezete szerint az Aradon tartózkodó 1891—1872. években született aradi és idegen illetőségű népfelkelők bemutatási szemléjének megtartására 1917. évi március hó 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18. és 19. napjait tűzte ki.

Ezen szemlén való megjelenésre a fentjelzett évfolyamba tartozó és Aradon az összerúthoz már jelentkezett népfelkelőknek „Idézés” című meghívások lesznek kézbesítve, melyeken a megjelenés napja is megjelöltetik.

Azok, akik az „Idézés” című meghívást 1917. évi március hó 5-ig meg nem kapták volna, annak átvétele végett az Arad városi katonai ügyi osztálynál tartoznak jelentkezni.

A népfelkelési bemutatási szemle a városházán fog megtartatni és mindenkor 7 órakor veszi kezdetét.

Azon népfelkelők, akik ezen szemlén meg nem jelennek s elmaradásukat kellően nem igazolják, elővezettetni és az 1890. évi XXI. t.-e. 4. §-a értelmében 2 évig terjedhető büntetéssel fogják büntettetni.

Egy artista szomorú históriája.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Egy artista szomorú históriájáról szól egy budapesti rendőri jelentés. A lánchidon járókelők tegnap este felé észrevették, hogy egy férfi sietve halad a Duna jégén a zajló rész felé. Egynehányan rögtön látták, hogy öngyilkossági kísérletről van szó s szóltak a rendőrszemmek, aki csakugyan több társával és egy néhány sétálóval a jégén kószáló férfi után sietett. Sikerült is idejében elesipniök. Majd bevitték a rendőrségre, ahol a következő felvilágosítást adta:

— A nevem Nemessányi Rezső, 27 éves artista vagyok és öngyilkos akarom lenni. A háború kiütötte kezemből a kenyeret. Aranyhalakat nyeldestem a publikum előtt, amíg tudniillik volt aranyhal. De ezeket elfogyasztotta a háború s én mit tehettem mást — ráfanyalodtam a békákra. Esténként békákat húzgáltam ki a zsebemből s azokat nyeldestem. De nemcsak nekem — a közönségnek sem kellettek a békák s én nem kaptam szerződést sehol. Éheztem, megakartam halni. A rendőrségen szabadon bocsátották, miután megígértették vele, hogy ilyen balgaságokra nem fog többé gondolni. Azok közül a sétálók közül, akik a rendőrség segítségével elcipeltek a szegény artistát a jégről: a rendőrtiszt jó tanácsai után sem hagyták el. Az után gyűjtést rendeztek a számára és pedig kitűnő programmal. A haláltól megszabadított artista eljátszotta a tisztelt utcai publikum előtt műsorának egyetlen és legfényesebb számát: nyelni kezdte a békákat. De hát mit csináljon szegény, ha egyszer nincs — aranyhal?

— Elöléptetések. A király Pósa József, Marton Emánuel, Mayer Ferenc, Lentrin Aurél, Lázár Romulusz, Rácz Jenő, Ardelean Miklós, Réti József, Sotus Sándor, Peczev Sándor, Friedmann Dezső, Sztójka Alfréd, Fuchs Péter, Gyalokay Kálmán, Hauska Károly, Aufricht Rudolf, Székely Vilmos, Fás-kerti Ferenc, Rosenberger Sándor, Muntván Gyula, Almási János, Lusztig Ferenc, Ispán Ilés, Spalek Lajos, Vogt Vilmos, Dragossy József és Grosz Andor 33. gyalogezredbeli zászlósokat hadnagyokká, Szász Ferenc, Fleischmann Géza, Dingfelder Imre, Maresch Sándor, Zinner Sándor, Schweigel Kálmán, Dömötör Jenő, Urbányi Sándor, Kormos János, Fuchs Richárd, Jakó Sándor, Fischer Ernő, Mayer József, Riegler Jenő, balázsfalvai Kiss Pál, Salamon Izsó és Balla Béla 28. vadász- zászlóaljbeli zászlósokat hadnagyokká léptette elő. Fábry Sándort, a 17. tábori tarack ezred zászlósát hadnaggyá léptette elő a király.

— Az iskolák és színházak szünete. Budapestről telefonálta tudósítónk: Jankovich kultuszminiszter egy újságrónak kijelentette, hogy az iskolák bezárására általános intézkedés nem történt, a főváros saját kezdeményezésére zárta be iskoláit. A színházak bezáratásának időtartamát nem mondhatja meg, de szükséges, hogy még mielőtt megnyitnak, az összes iskolákat megnyithassák, hogy fölvehessék kulturmunkájukat.

— Nagy földrengések. Triesztből jelentik, hogy az ottani tengerészeti obszervatorium erős földrengést jelzett 870 kilométer távolságból. A zágrábi állomás 880 kilométeres földrengést érzett, szintén ma este.

— Az egyetemeken megkezdődnek az előadások. A tudományegyetemen és a királyi József-műegyetemen az előadások március elsején, csütörtökön, újra megkezdődnek.

LEGUJABB.

Röggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Megkezdődött a nyugati offenzíva?

Genf. Az Echo de Paris jelenti: A francia sajtó haditudósítójának közlése szerint a nyugati fronton a nagy offenzíva összes előkészületeit befejezték.

Luganó. Angol lapok jelentése szerint a nagy offenzíva, melyre az entente hetek óta előkészült, már megkezdődött.

A Corriere dela Sera írja, hogy a megkezdődött tavaszi offenzíva a központi hatalmak minden eddigi erőfeszítéseit fölülmuló erejű lesz. Az offenzíva megindításánál az ententenak nem szabad arra számítania, hogy a németek kifáradtak, mert még erős vállalkozásokra képesek.

— Aki fűtül a magyar társadalomra. Néhány hónap előtt feltűnt Zombolyán Alexa János dr. ügyvéd és megkezdte működését, anélkül, hogy magát az ügyvédi kamaránál igazolta volna. Ez fel is tűnt, de még nagyobb feltűnést keltett az az izgalmas jelenet, mely néhány nap előtt Nagyikinda és Zombolya között a vasúton történt és amelynek okozója az említett ügyvéd volt. Alexa dr. már Nagyikindán kissé ittasan szállt be egy másodosztályú vasúti kocsiba és beült egy hölgyszakaszba. A szakasz előtt két hölgy beszélgetett egy főhadnaggal. A főhadnagy megkérte a kálauzt, szóljon az illető urnak, ki a hölgyszakaszba szállott, hogy azt hagyja el, mert az ülések a hölgyeket illetik. A kálauz ennek eleget tett, mire Alexa dr. dühösen felkelt és azt kiabálta, hogy:

— Fűtülök a hölgyekre és egyáltalán fűtülök az egész magyar társadalomra. Erre a főhadnagy egy hatalmas potent mért Alexa dr. arcára, ki megtántorodott. A vasúti kocsiban nagy izgalom támadt. A nők, gyermekek sirtak. Azt hitték, örült van a vonaton. A többi utas megakadályozta Alexát abban, hogy az inzultust viszonozza. A vonat a nyílt pályán megállt, majd Zombolyára érén, itt Alexa drt bevitték az állomásfőnök irodájába, hogy igazolja magát. A feldühödött ember itt az állomásfőnököt illette vastag gorombaságokkal. Alexa dr. ellen, ki Zombolyáról eltűnt, megindították a nyomozást.

— A közlelmérés' jövedelme. Sopronból jelentik: Sopron vármegye állandó választmányának ülésén az alispán beszámolt a vármegye elosztó üzemének 1915. augusztus 1-étől 1916. július végéig terjedő eredményéről. A nyereség 161.000 koronát tesz ki. Ebből az összegből százezer koronát fordítanak a megye területén felállítandó hadiárvaházra, a fennmaradó 61.000 koronát pedig gyümölcsözőleg helyezik el.

— Debreceen világítása. Debreceen két heti szünetelés után tegnap ismét megindult a villamos áramszolgáltatás. A város az utóbbi napokban némi szemet kapott, de úgy a villamvilágítással, mint a gázzal takarékoskodni kell, mert különben a város megint sötétségben marad.

— Hadijótékonyosság. Spitzer Arnold győri lakos 4 korona 83 fillért adományozott a vak katonák javára. Varga Pál Nagykamarás, 20 koronát küldött a rokkant katonák javára.

Berlin. A Wolff ügynökség jelenti este: A harotereken nem volt lényeges esemény.

London. A Santurio 1800 tonnás gőzös elsüllyedt.

London. A francia sajtó tegnap és tegnapelőtt hivatalos jelentéseket közölt a hajóvesztésekről. Összesen 36823 tonnát süllyesztettek el, de ebben a listában nincsen benne 4 hajó, összesen 13500 tonnával.

Rottterdam. Havre és Brest francia kikötőjét a semleges hajózás elől elzárták.

Madrid. Gerard nagykövet ideérkezett, a király kihallgatáson fogadta és Romanonez miniszterelnökkel folytatott tanácskozással.

— A 33-asok aranykönyve. Az aradi 33-ik gyalogezred a világháborúban való dicsőes szerepléséről Aranykönyvet szándékozik kiadni. A munka, amelynek megírásán egy szerkesztőbizottság dolgozik, hiteles följegyzések és történelmi adatok alapján örökíti meg a háziesred nagy küzdelmeinek és fegyvertényeinek történetét. Az album ezenkívül eddig sehol meg nem jelent eredeti fényképtölteket is közöl fog, melyek mind a 33-asok hadi tetteit illusztrálják. A háziesred véres harcában sok aradi és aradmegyei tiszt, zászlós, hadapród, altiszt és közlegény halt hősi halált. A díszes kiállítású album az elesettek emlékének is áldozni akar s ezért arra kéri az elesettek hozzátartozóit, hogy hősi halált halt rokonuk arcképét és háborús szereplésének adatait küldjék el a következő címre: A ca. és kir. 33. gyalogezred Aranykönyve szerkesztő-bizottságának, Aradvár, 33. gy. e. pótzászlóalj.

— Az örkatoná szíve. Krizsmár Demjün örkatoná, ki most Világoson hadifoglyok felett örkodik, 1915-ben mint szakaszvezető a Kárpátokban sikeres eredményt ért el az oroszok egy támadásával szemben és ezért a II. osztályú vitézségi éremmel lett kitüntetve. Tegnap Világoson nagyobb ünnepség keretében tüzte fel Mairovitz Emil főhadnagy-parancsnok a kitüntetést a derék katoná mellére, amely ünnepségen Világos község intelligenciája részt vett, Mairovitz főhadnagy lelkesítő beszédet mondott és a lakosság Krizsmár részére nagyobb összeget gyűjtött össze, amit azonban a derék katoná megköszönt és a vak katonák részére a községi előjáróságnak átadott.

— Hajózás Szibéria és Amerika közl. Pétevárrol jelentik: Még ez évben hajóforgalmat fognak létesíteni Kelet-Szibéria és Amerika között.

— A prágai helytartó a kirakásban lakmározók ellen. Prágából jelentik: A helytartóság a prágai polgári vendéglőszövetséghez rendeletet intézett, amelyben megroja azt az eljárást, hogy a lakosság jobbmódu rétegei a nagy vendéglők ablakában feltűnő módon étkesnek. Mivel ez nem felel meg az idő komoltságának és egyébként alkalmas arra, hogy az utcán elhaladó kevésbé jómódu és sokszor inséges emberekben elkeseredést keltsen, a szövetséget felszólítja, szüntesse meg ezt a rossz szokást.

— Onkoresomagoló Kerpelnél.

— Salvarkahüvelyek lugusz I. és Fin cégnél.

Tíz évi börtönre

ítelt hazaáruló.

(Az oláh kultúra brassói terjesztője.)

— Az Aradi Közlöny tudósításai —

Brassó élete az oláh uralom alatt gyötrelmes volt. A leigázott lakosság a „felszabadító” testvérek kegyetlenkedéseit volt kénytelen napról-napra tűrni, anélkül, hogy az ellen harcolni is tehetett volna valamit. Az otthon maradtak élete egy pillanatig sem volt biztonságban. — Nem tudták, hogy élve érik-e meg a reggelt s ha a halálos rettegésben eltöltött éjszaka után a nap rájuk virradt, nem voltak bizonyosak afelől, hogy az nem volt-e az utolsó napjuk. Ilyen volt az élete a lakosság egy részének. De volt az embereknek egy másik csoportja, akik boldog napokat éltek az oláh uralom alatt. Ezek a gyanus, sópredék-elemek az oláhokai felszabadítókként fűződöltek és akik, ennek a hódolatnak jutalmul, résztvettek a rablásokban, fosztogatásokban. — Moldován György brassói lakos is ebbe a társaságba tartozott. Azonban amint hogy az oláhok pünkösdi királyságának vége szakadt, azonképen ő sem élvezhette sokáig a boldogságot. Brassó elfoglalása után a mákvirág katonáink kezébe került és elkövetkezett a leszámolás.

Moldován az oláh uralom alatt nagy nevezetességre tett szert. — Ő volt ugyanis az oláhok brassói fő hírlapírója. Az oláhoktól utazási igazolványt kapott és ennek az utazási igazolványnak a kihasználásával kiment Predealra és behozta Brassóba a hazugán hazugabb szenzációkkal teli romániai lapokat. Az oláh kultúrát terjesztette Brassóban, nagy szomorúságára az ott rekedt magyaroknak, mert a megszállást követő második éven az oláh lapok már azt írták, hogy a kolozsvári Mátyás király szobor alatt már oláh katonák táboroznak és a győzelemhez szokott oláh csapatoknak a város tanácsa már behódolt. Az újságíró volt Moldovának a főfoglalkozása, de amikor a mi hadainak gyűrtje kezdte szorongatni a meggyőztárt Brassót, az újságíró elhagyta és felcserélt a falcsapott kálauzra. Október 8-án előőrseink már megjelentek a város alatt és az oláhoknak menekülniök kellett. A nagy zűrzavarban a fejvesztett oláh csapatok nem tudták magtálalni a városból kivezető utat és ekkor Moldován mentőként közbelépett, megmutatta az oláhoknak a Hoehewarte és Bolgarazeg felé vezető utakat. Minder kétségen kívül magtálaltást nyert egyrészt az otthonmaradt lakosság, valomiasábol, másrészt pedig Moldován beismerésével.

A kolozsvári honvédegyezség ennek a tényállásnak alapján a katonai büntetőtörvénykönyv 299. paragrafusába átkörző és 10-20 évig terjedhető súlyos börtönbüntetéssel büntetendő, az állam hadereje ellen elkövetett bűntett miatt emelt ellene vádat.

A kolozsvári honvéd hadosztálybírósg Furdek százados-hadbíró vezetése alatt tegnap délután tartotta meg Moldován bűnperében a fő tárgyalást. — A terhelt a vád tárgyává tett bűncselekmény elkövetését nem tagadta. Beismerte, hogy naponta Predealra járt oláh lapokért, amelyeket Brassóban árusított s beismerte, hogy utazásához a tárgyaláson felmutatott és az oláh parancsnokság által kiállított igazolványokat használta. Nem tagadta azt sem, hogy az oláhokat a városból kivezette, védelmére azonban azt hozta fel, hogy mindezt életveszélyes fenyegetés következtében eslekedte. Ezt az állítását nem tudta semmivel sem igazolni, sőt a kihallgatott tanúk ezt a védekezését egyenesen megcáfolták.

A bizonyítási eljárás után id. Náthán Salamon védő szintén arra alapítottá védőbeszédét, hogy védenése csak az ellenállhatatlan kényszer hatása alatt eslekedett. A bíróság azonban nem fogadta el ezt a védekezést és Moldovánt 10 évi, börtönnel és kemény fekhelyi szigorított súlyos börtönre ítélte el.

MOZGOKEP SZÍNHÁZ.

* Az Apolló és Uránia mozgószínház további intézkedésig nem tart előadást.

FOG- tónécek, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színével azonos porcellánból. =

FOG- koronák, hidak, egész fogak, szájpadlás nélkül aranyból, platínából vagy porcellánból. =

FOG- fogak elmozdítása, fogak helyreállítása és hibás fogak átállítása, valamint javítása. =

FOGHUZÁS. Tízennégy éves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legismertebb fogspecialistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor egykorlatosabb műsereire, az elvárásokra, elég garanciát nyújt, hogy még a legkénevesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megelégedjék. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárati Eötvös-utca 17. Telefon 757. szám.

TORVÉNYKEZÉS.

Jár-e honorárium a bírák informálásáért?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Még 1914-ben történt, hogy Bernáth Félix földbirtokos megbízta Orosz Géza dr. budapesti ügyvédet, hogy képviselje Forgách Alexandra grófnőt a Kuria Wenckheim Ferenc gróf ellen való hagyatéki perében. Annak idején megírtuk, hogy a Kuria a tísmillió örökségben a Forgách-család járára döntött, mert a vitás végrendeletből Wenckheim Ferenc gróf csupa hiúságból törölte a két aláíró tana nevét, akik csak urasági kocsisok voltak.

A Kuria döntése után Orosz Géza dr. megbízójától, Bernáth Félixől 40.000 korona ügyvédi munkadíjat követelt, amit azonban a földbirtokos megtagadott. Perre került a dolog, amelynek során Bernáth Félix azt állította, hogy Orosz dr. tulajdonképpen nem is volt a Forgách-család rendes képviselője, mert csak a bírák informálására vállalkozott. Az elsőfokú bíróság elmarasztalta Bernáth Félixet az egész kereseti összeg megfizetésében. Fellebbezés folytán a Kuria Berger-tanácsa elé került az ügy. Két kuriai bíró, Szűcs Miklós és Papp István azt vallotta, hogy Orosz ügyvéd a Forgách-Wenckheim-per kuriai tárgyalása alatt megjelent náluk és informálta őket. Orosz ügyvéd eskü alatt vallotta, hogy személyesen járt a bírásnál, sőt informálási iratot is szerkesztett, amelyet ajánlottan küldött meg a Kuria I. tanácsa elnökének és tagjainak.

A Berger-tanács a kihallgatás után 10.000 korona honoráriumot ítél meg Orosz Géza dr.-nak Bernáth Félix ténghé. Az ítélet megokolása rendkívül érdekes, mert megállapítja, hogy az új polgári perrendtartást megelőző időben a bírák informálását semmiféle törvény sem tiltotta meg. Miután Orosz ügyvéd az ítélkező tanács nyolc tagjából csak két bírót informált, tehát követelését le kellett szállítani a negyedrésze.

SZERKESZTOI UZENETEK.

E. M. (Lippa.) Azt, hogy a „Csak egy északára” című poemát a jelenleg orosz fogságban levő Gyóni Géza írta Przemyslben és nem Anonymus a szerzője, — már a középiskolákban is tudják. De ugyánazik, csak — a növendékek.

Egy olvasó. A városi tejközpontba vonatkozó panaszát csak akkor közölhetjük, ha szerkesztőségünkkel teljes nevét tudatja.

B. Dezső. Az ilyen panaszt név nélkül nem közölhetjük.

A szerkesztést tette:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Staubert József.

AZ

eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításokban számol be az

ARADI KÖZLÖNY

Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén

MAGYARORSZÁG

vidéki lapjai között az első helyen áll. Az Aradi Közlöny a

LEGELTERJEDTEBB

napilap, amely a háború alatt is a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le szövegrészének terjedelmét, miért is a

LEGTARTALMASABB

újság. Az Aradi Közlönyt a közönség minden rétege olvassa és így a **LEGJOBB** hirdetői organum. Az Aradi Közlöny nemcsak a helybeli és a

VIDÉKI

hanem az ország újságolvasó köreinek, valamint a harctéren küzdő katonáknak is előszeretettel olvasott

NAPILAPJA.

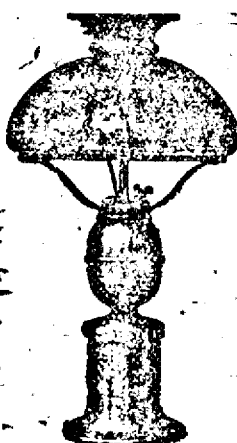
Nagyon szép fehér paraffin

gyertyát

vegyes beosztásban 7 koronáért kilónként, belső hadszínterületre is szállít 1261

Gonda Nándor,

áruforgalmi vállalkozó Dóván.

— Ha már paraffin, világítsunk karbidokkal!

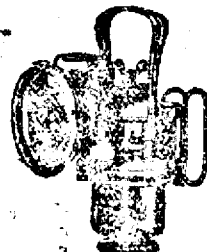
A „GERMANIA”

szertelen karbid lámpa a legkiválóbb szobavilágítást adja. A lámpa előnye: egyszerű, nagyfénnyel világít, teljesen tartós, egyszerű, szél ellen védve van. Kiváló gyönyörű és könnyű acél díszítő szöglet. Tartója rendkívül egyszerű polirozott és nikkelbevonatú fémből készült. A lámpaszár levelezhető. Magassága 470 mm. Súlya 1230 gramm. Carbidtartalom 800 gramm. Egy óra tartás legálább 6 óra. **Ára 60 K**

Ugyanazon szertelen lámpa 380 mm. magas, 1050 gr. súlya, 200 gr. carbid bevonattal, alkalmas tartály. **Ára 48 kor.**

Akar Ön egy kitűnő kézlámpát?

Vegye meg a „DETEKTIV” 1915. évi modelljét, amely az összes eddig készült karbidlámpák közül mindenben felülmúlja!

Biztos és egyszerű kezelés, gazdaságos carbidigazgatás, fehér fény, hosszú égési időtartam, könnyű, kis területen áll. — Hátul vagy felül fogantyúval, kézben hordható, míg a hátulról kárpótoló szög, övre vagy gomblyukba akasztható. A reflektor lezártható és ezáltal asztalra helyezve, vagy falra akasztható, szobák, barokk világítására alkalmas. — A lámpa ára szürke színű fényre. — **20 korona**

Kaphatók:

A Közlönyvezető kiadó és Terjesztő vállalat részvényfőosztásánál Budapest, IV. Városház-utca 2.

1270

A szépségápolás titka a felhasználni szoptatószerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegeségei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arc-enőcső. Kis téglát 1-50 kor. Nagy téglát 2-50 k.

Rozsnyay Serail krémje. Nappali használatra. Egy téglát 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 2 kor. 50 fillér.

Rozsnyay Serail Arcpora. Lehető finomságú. Orán, fehér, rózsás és testszínekben. Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvírág, ibolya, Loh du bel. orgona, piros rózsák, Serail. Uvágó 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél.

1945

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vöröspáncs gyógybor, vérszegények, lábadozók, sapkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, finom fűszeres ízű, szon-ghó, a gyomorra és belekre jó hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegek részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a mosáshoz, nehézszen beemészelt Acidos pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 80 fillér.

Kapható a készítőnél:

1945

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

DURATING!

törvényesen védett vegyi szer, amely a kamgarn öltönyök, egyenruhák, szövetek, női ruhák, reverendák stb. mutatkozó fénnyt radikálisan eltávolítja.

Kapható:

Schäffer Henriknél

Arad, Andrassy-tér. Magyarországi kizárólagos képviselőjénél 1.—, 150, 2.— koronás üvegekben. 627

Stearin és Parafin gyertya

nagy választékban, olcsóbb mint bárhol. Cigaretta tüllm. nagyban és kicsinyben.

Naponként friss

élő halak.

Minden csütörtökön nagyobb mennyiségű hal érkezik a nagy választékban áll a közönség rendelkezésére s amennyiben a közönség halászkegyeletét nála szerzi be, úgy minden héten gondoskodni fogok, hogy megfelelő mennyiségű halat kapjanak.

Hagymát, tormát, zöldségféléket, dughagymát, nagyobb mennyiségűt, egyenesen Makóról szállítva, mindenféle gyümölcs és déligyümölcsöt szállítok méltányos áron. Vidéki rendelések előleg ellenében azonnal küldetnek.

Szíves partfogást kér

Lutivák József

Asztalos Sándor-utca 8. 790

Házaiadások,

valamint kisebb és nagyobb birtokok eladását, parcellázását közvetíteni vállalkozom. Az ország minden részében előjegyzve kis- és nagybirtokok. Aradon magán- és bérházak. Ajánlatokat, megbízásokat kér

Halmi József

adásvételi közvetítő iroda.

Lakás: Deák Ferenc-u. 5.

Telefon 726. 691

239—917.

Hirdetmény.

Figyelmeztetjük a város községét az ebadoról és az ebtartásról szóló szabályrendelet 6. §-ának azon rendelkezésére, hogy a tartott ebek számát, fajtát, a tulajdonos február hó végéig a városi adóügyi osztálynál bejelenteni s a kiadott ebadoról tartozni. Házioros kutyát a külvárosokban és külvárosban csak a háztulajdonos vagy ennek megbízottja, vagy egy egész házat bérben tartó lakó tartathat. Egy háznál csak egy házioros eb tartatható. Házioros eb gyanánt nem lehet tartani a vissza, kopó, agár, méssáros faj, neufundlandi, Sat-Bernátuegyi, bulldog uszár, szoba, komondor és ratler-kutyákat. Amennyiben ezen fajtájú kutyák háziorosra is használatnak, ereitük a rendes adó fizetendő meg. Miután a szabályrendelet rendelkezéseivel mérten a teljesített öszi eladás alapján az adófizetése a kapitányi hivatal által ellenőriztetni fog, figyelmeztetjük az eb-tulajdonosokat, hogy fenti kötelezettségeinek megfeleljenek, mert ellenkező esetben a szabályrendelet 28. §-a alapján 100 kor.-ig terjedő pénzbírságban lesznek elmarasztalva.

Arad, 1917. február 20.

A városi adóhivatal.

Feter Teréz

kozmetikai intézete

Forray-utca 4. szám.

Legmodernebb szépségápolás. Szépülés májfoltos, mitesszeres, pattanásos arcot széppé, rancos, öregedő arcot simává eszék. Szemölcsöt, hajszálakat végleg eltávolít. Vörös orr s késkezelés, arcborhámlás-ítás, hajápolás. Arcmasszázs jutányos bérletben. Szerek szétküldése vidékre is. Fogadok 9—12-ig, 2—6 ig, hivatainknokket és különbe alkal-makhoz esti órákban is. 621

Felter Teréz,

Arad, Forray-utca 4. szám, I. em.

Hirdetmény.

a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója, illetőleg bányaadója, továbbá a nyilvános számadásra kötelezett s a kereseti adó és bányaadó alá eső vállalatok hadi nyereségadója kivételéhez a vállalatok részéről adandó vallomások tárgyában.

Az 1909. évi VIII. t.-c. 1 §-a és az 1912. évi LIII. t.-c. 6. §-a értelmében nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, melyek az 1917. évi kivetendő kereseti adó, illetőleg bányaadó és az 1914., 1915., 1916. évekre kivetendő hadi nyereségadó kivételéhez minden egyes adónemre külön-külön vallomást adni tartoznak, a következők:

1. Részvénytársaságok, szövetkezetek és biztosítási vállalatok, amennyiben mindezek a kereskedelmi törvény (1875. XXXVII. t.-c.) 198., 248. és 457. §-ai értelmében számadásaiknak a bíróságnál való bemutatásra kötelezettek;

2. külföldi hasonló vállalatok, ha üzleteiket a magyar szent korona országában saját cégük alatt fiókintézet vagy ügynökség útján gyakorolják (1875. XXXVII. t.-c. 210. és 230 §-ai);

3. általában a közud és helyi érdekű vállalatok, a takarékpénztárak. Az 1—3 pontok alatt felsorolt nyilvános számadásra kötelezett vállalatok vallomásaikat kötelesek beadni.

Az adóköteles jövedelem meghatározása:

1. A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójának alapját a kivetés évét megelőző évről szóló adóköteles jövedelem alkotja.

A vállalatok számadásra kötelezett vállalat tartozik a) a vállalat előző évi alírt mérlegét a nyereség- és veszteség-számlával együtt; b) a részvények utáni osztalékok, illetőleg kamatok felosztására és hovatartozására vonatkozó közgyűlési határozatnak e kereskedelmi törvény szerint szabályszerűen hitelesített jegyzőkönyvi kivonatát a vállalat mérlegével, — továbbá c) az üzleti költségek részletes kimutatását, d) általában azokat a mérleg-számla-tételeknek részletezését, melyek nélkül az adó helyesen nem állapítható meg. A fióktelepek bruttó

forgalma a vállalat iven külön-külön szintén kitüntető. Külföldi vállalatoknál az anyaintézet mérlege a nyereség- és veszteség-számlával együtt hitelesített alakban szintén csatolandó. Az adóalap helyes megállapíthatása végett köteles még a vállalat vállomásaiban csatolni mindazokat a kimutatásokat, melyek a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójára vonatkozólag 1916. évi 142.000 szám alatt kiadott végrehajtási utasítás 28. §-ában 1—19. pontok alatt fel vannak sorolva.

II. A bányaadó alapja az a jövedelem, mely a bányaadóról az 1875. évi XXVII. t.-c. 2. §-ában említett bányák műveléséből és a hozzátartozó iparágak üzletéből ered.

III. A hadinyereségadó alapja a belföldi nyilvános számadásra kötelezett vállalatnál az összes üzletéből elért a külföldi nyilvános számadásra kötelezett vállalatnál, vagyis amelyeknek székhelye a magyar szent korona országnál területén kívül van, az itteni területéből az 1914. évi augusztus hó 1-től, 1916. évi december hó végéig terjedő időre eső üzleti években elért s az 1916. évi XXIX. t.-c. rendelkezéseivel szemben megállapított nyereségtöbblet.

Ha valamely nyilvános számadásra kötelezett vállalat a kereseti adójára vagy hadi nyereségadójára vonatkozólag a vallomást az előírt határidőben nem adja be, minden egyes esetben a kivetett kereseti adónak 25 százaléktól, illetőleg a megállapított hadi nyereségadónak 10—25 százaléktól fizesse pótlék fejében. Ezenfelül az esetben, ha a hadi nyereségadó kivetése során a pótlék kivetése jogáról emelkedett, a vállalat igazgatóságának minden egyes tagjára a pénzügyigazgatóság által 1000—50.000 kor. pénzbírság rovarandó ki.

A kihágások megtorlására nézve az 1909. évi XI. t.-c. IX. fejezetében foglalt rendelkezések nyerne alkalmazást. Az 1909. évi XI. t.-c. 98. §-ában megállapított pénzbüntetésekkel felül minden egyes igazgatósági tag egyénileg külön-külön 2000 kor.-tól 100.000 korig terjedő pénzbüntetéssel is büntetendő.

Kelt Arad, 1917. évi január hó.

A m. kir. pénzügyigazgatóság.

1881—1917. pm.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur az 1916. évi október 15-én kelt 19798—20. b. elm. 1916. számú rendeletében tekintettel arra, hogy a takarékpénztárakban lévő vörösrézről készült és a hadicélokra igénybe vett vizmelegítőket pótlására alkalmas horgonyzott vaslemezről készült vizmelegítők beszerzése hosszabb időt vesz igénybe — ezeknek az átvételi bizottságokhoz leendő beszerzésükre 1917. évi február hó 15-ig határidőt engedélyezett.

Miután pedig ezen határidő lejárt, a m. kir. honvédelmi miniszter ur a f. hó 6-án 1648—20. b. elm. 1917. szám alatt kelt rendeletével elrendelte ezen vizmelegítők általános beszerzésüket annak hangosztatása mellett, hogy nélkülözhetetlenség címén ezen vizmelegítők beszerzésükre a további felmentés nem adható.

Mindezek értelmében a vizmelegítők átvételére egy átvételi bizottságot küldök ki, mely f. hó 19., 20. és 21-én reggel 9—12-ig és d. n. 2—6 óráig a „Polgári Munkaház” helyiségében (Országház és Nádor-utca sarkán) fog működni.

Fentiekre bocsájtása mellett felhívom a város lakosságát, hogy beszerzésükre kötelezettségének a legnagyobb lelkiismeretességgel tegyen eleget. A beszerzésre vizmelegítőket a helyi fémbevitő cégeknek Andrási Károly és fia vagy Pönn János aradi vaskereskedőknek beszerzésükre.

A vaslemez vizmelegítők és az átvétel befedéseire szolgáló vaslemezfedő lapok legmagasabb árait a 1883—1916. M. K. rendelet a következőkben állapította meg:

1. A 05—07 mm. vastag vaslemezről készült kívül és belül horgonyzott vizmelegítők fedővel együtt kicsinyben való eladásnál kilogrammonként 600 korona.

2. A takarékpénztárakban lévő felnyitós lefedéseire szolgáló, négy ponton a tűzhelyrehoz erősített fekete vaslemezről készült fedőlap a szorítóvasakkal együtt a kicsinyben való eladásnál kilogrammonként 200 korona.

Arad, 1917. feb. 12.

Varjassy, polgármester.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Minden rendszám

író-, sokszorosító- és számoló gépek

valamint eszék

minden kelléknek

szalag, szénpapír, papír, vizslap, sokszorosító festék stb. csakis elsőrendű minőségben való eladása.

Internacionális műszerész-javítóműhely

minden néven nevezendő mechanikai gépekre a m. író-, számoló-, sokszorosító-gépek, ellendőző pénztárak, gramofonok, fegyverek, stb. szakaszerű véset mellett, jótállással, jutányos áron terevezve. Állandó gyors- és gépi-író-iskola. Irasmunkák, sokszorosítások vállalása.

ZIFFER és HOLLÓs cégnél

ARADON, a főpostával szemben.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számoltjuk.

Minden szó hirdetését Ára 8 fillér. Vagytagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés Ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket előtérben 1/2 óráig veszelünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetési szöveget, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Assen halgyöt,

két kedden este a Vadaskúrtban a lapra figyelmeztettem, kért bémulóját, tisztos-egyes ismerettség, hol és mikor lehet-tesen. Leveleket „Önkéntes” jellegre a kiadóba 1906

Bájosnak mondott

kékesemű leányka, kellemesen szórakozni óhajt feltétlenül csinos, szellemes úri fiu-val. Levelet „Szóke Bossorkány” jel-igére. 1907

Lakást keres.

Magános urinő

1-2 szobás lakást keres május 1-re. Cím a kiadóban. 1297

Kiadó lakás.

Csineosan

butorozott utcai szoba, villanyvilágítással március 1-től kiadó. Ár: 20. l. emelet. 1260

Alkalmazást keres.

Gazdasági teendőkhöz

teljesen jártas rokkant katona, bármily gazdasági állást keres. Alánlatot a kiadó-hivatalba kér. 1299

Megbízható.

intelligens asszony, német-magyar nyelv-tudással, az etben bármilyen állást keres. Cím a kiadóban. 1204

Fiatalkorú kereskedő

segéd, március 1-ére állást keres. Cím a kiadóban. 1308

Kedvesen

joghallgató délelőtti órákra alkalmazást keres. Ajánlatokat „Jogász” jellegre a kiadóba kér. 1268

Alkalmazást nyer.

Csak Híttességek

házból való leány, alékel. főzörvosnői a fogászatot (esetleg ingyen) sajátíthatja el. Rögtön jelentkezés keretük „Tanonc” jel-igére a kiadóban. 1202

Egy idősebb,

gyenge stoppolónő keresték a Vadász kúrtban, Zrínyi-utca 1. 1209

Nyomdász-tanulóknak

felvételt két fű, kik a 14. évet betöltöt-tek és legalább 6 osztályt végeztek. Bő-vebbet a kiadóhivatalban.

Hírlap expedíciójuk részére

keresünk jóírású, erőteljes megbízható férfit akiknek némi gyakorlatuk van, nyug. mosgó-postás vagy vasutas előnyben részesül. Bő-vebbet a kiadóban. 1000

Fedrász,

ki ondolálni is tud, felvétetik. Boros Béri-tér, (Royal étterem). 1284

Vétel és eladás.

Egy gyönyörű porcelánanyag 5-20x2-20 nagyságban, 850 koronáért el-adó. Varjassy Lajos- és Borona-utca sar-ka (a vendéglőben) 1984

Egy alig használt egyenáramú 24 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Könyv-keres

és egész könyvtárakat vesz. Deák Béla könyvkereskedése és modern antikvariuma Forray-utca. Telefon 302. 871

Vessék

a legmagasabb árban oraktól levett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt bútort. Vidékre is megyek. Bleier Ignác Bocskó-utca 1. 761

Vessék

koronázási blyegeket és egész gyűjte-ményeket. Könyvtárakat és egyes köny-veket. Kerpel könyvkereskedés. 901

Varrógép.

használt jókában levő astatikai és egyéb szövőgépekkel eladó. Megtekinthető Varjassy József-u. 32. ajtó 8. 1213

Oktatás.

Német iracsa

kisasszony, ki a német nyelvtant perfect tanítja, nagyobb leányhoz kereset. Aján-latok „Perfect” jellegre a kiadóba ké-retnék. 1208

Üzletek.

Üzemeltetési kiadó

Szabadság-tér 5-6. szám. Bővebbet Ham-mer Vilmos villanyműszerészénél. 1028

Különféle.

Mindenemű ar- és hajápolást, arcmaszkot, hajfestést eszközök. Alkal-matlan hajszálakat arctól és karról, ki-tűző „Tuka” szeremmel végleg eltávolí-tok, utánövés kizárva. A szert vidékre díkretan küldöm. Weiss Katalin Erzsébet körút 18. l. em. ajtó 6. 275

Ingatlan.

Bérház

jól jövedelmező, 12 lakással, Tisza let-ván-ut 14. alatt szabad kőből eladó Tu-dakozódás Kotilla József tulajdonos á. Hal-tér 4. 1298

Kisbék magánház,

lehetőleg kerttel, megvételre kerestetik. Cím a kiadóban. 1300

Eladó

a Fő-térhez közel egy emeletes bérház, 10 évig adómentes. Cím a kiadóban. 1301

Darabház-utca 2. sz.

egy utcára szűk ház, szabadkészből el-adó 6241

Eladó elköltözés miatt

egy magas földszintes ház a belvárosban, minden komforttal, melyben egy jömen-telei vegyeskereskedés és két lakás van, a Határ-utcaban sőt egy földszintes ház, melyben öt lakás van. Továbbá Gy-örök Fő-ut 42. számú ház, szállóval, a 17-es villamos megálló mellett. Cím a kiadóhivatalban. 1240

Gyógyászat.

Melcsitt.

A legártalmatlanabb arcszépítő és finomító. Jazsó, fényes, sejtös, atkás (mitesszerek) arcát naponta ahányszor szükséges, gyapot-ra öntött folyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás eszép lesz, mintha valami mesés lehetett volna. Harmattal volna bevonna. Az atkák pár nap alatt elmúl-nak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Hehs piperezappan és vegyeszertár Gyára Aradon. Tűs mellett ne használjuk. 12

Dr. Schajkovszky

háziadás elleni szer, biztos, kipróbált arctisztító szer, rögtön hat, Ára 1 korona. Kapható Földes és Hehs gyógyszerárban.

Tyukaszem

és minden bőrkeményedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerész tyukaszem-tapassa. A legmegrozdottabb tyukaszem a tapassa párnáit használat után leválik, a győző fájdalom azonnal megszűnik. Ára 1 korona. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

Kifutófiu

felvétetik.

Cím a kiadóhivatalban

Matteina-féle

patkány és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshoz ajánljuk patkány- és egérintőszert. A XX. század legmagab-blatóbb patkány- és egérintő-szere csak patkányt és egéret öl meg, emberre vagy állatra nem veszé-elmes, tehát mindenütt alkalmaz-ható.

A patkány- és egérintőszert bacifus árul:

1 kis adag 2-300 patkány ki-irtására 6 K

1 nagy adag 2-600 patkány ki-irtására 12 K.

„Matteina”

vegyszereti laboratórium

Arad, Boros Béri-tér 1. szám
Telefon 10-45. 105

979-1917. h.

Hirdetmény.

Több előfordult veszélyesség miatt következtében elegendő, hogy Arad város területén lévő összes kutyát folyó évi február hó 7-től számított 90 napig állásdóan kötve tartassanak vagy pedig ha-rapás elleni biztos székességgel el-látva pórázra vezessék.

Figyelemre említem a közönséget, hogy miután az állategészségügy-ről szóló 1888. évi VII. t. c. vég-rehajtása tárgyában a nagyméltó-ságu m. kir. földművelési ministe-rium által 40 000-1888. sz. alatt kiadott rendelet 188. §-a szerin-ezen rendelet érvényének tartama alatt mindazon kutyák, amelyek szájkosár nélkül, vagy szájkosárral, de póráz nélkül szabadon járnak, a pecérek által elfogtatnak és elfogatásuk után azonnal ki fog-nak irtatni.

A rendőrkapitányi hivatal mint I. fokú állategészségügyi hatóságtól Aradon, 1917 évi február hó 7.

Green Nándor,

őrkapitány.

Viszonteladók figyelembe!

Chocoládé, cacao, Chocoládé-bonbonok és cukorka árak lerakata: 461

Gábor Miklós

Arad,

Andrássy-tér 18. Salacz-u. sarok.

Helyi és vidéki telefon: 10-59.

Árverési hirdetmény

Ujszentanna község tulajdonát képező 4 darab kislejtemeti, jó-karban levő tenyészbika, f. évi február hó 25-én délelőlt 10 órakor a község tanácstermében meg-írtaadás nyilvános árverésen el-adóik.

Ujszentanna, 1917. évi február hóban.

1205

Községi Elöljáróság

Viszketegséget

rhint, sömört legbiztosabban elmu-la-tja a **Barna zsír.**
Kis tégely K 1.60, nagy tégely K 3.-, családi adag K 9.-, utasításai rendelkezé: Dr. Flesch B. „Korona” győgytárából, Győr. 7. 37

Földbirtokosoknak

35 évre 4 1/2% kamat 90 Árfo-lyam,
50 évre 5% kamat 1% törles-tes teljes Árfolyam,
3 évre 4% kamat 0.85% tör-lesztés 94% Árfolyam mellett, továbbá

aradi és békéscsabai házakra 50 évre 5 1/2% kamat, 1/2% tör-lesztés 98 Árfolyam mellett tör-lesztés kölcsönökkel folyóditat és birtokparcellázásokat elvál-lalja és gyorsan keresztül vezet a

Budapesti Kölesöknékövetítő és Parcellázó Reszvénytársaság Budapest, VIII. Konyarmező-u. 6. Aradi megbízottunk: Bonyhádi József u. Kapa-u 47., d. u. 2-1-ig. 721

SZABADALOM BEI

PATENT. ANG.

Az Első Aradi Hajlékony Fataipu. C ipőgyár

volt az első, amely Magyarországon a közönség által legjob-ban kedvelt, a bőrpapucsot teljesen pótló csinos és tartós, nem oldalt szegezett

DUPPLA FATALPU PAPUCS

készítését feltalálta és forgalomba hozta a ezen óriási hiányt pótló találmány már is oly szeles körben ismerté vált, hogy a gyár havonként 10-15,000 pár papucsot hoz forgalomba. Kereskedőknek és viszonteladókknak nagyobb megrendelésnél árkedvezmény!

Gyártelep: Arad, Urban Iván-utca 8-10. és 17. szám. 1280

Figyelem a védjegyre!